

rudar

Časopis Skupine Premogovnik Velenje

izhaja od leta 1953 2 / februar 2010

Naše delovanje znamo prilagoditi potrebam po premogu / stran 4

V Šaleški dolini podpora bloku 6 / stran 6

Varnost in zdravje pri delu v letu 2009 / stran 12

Koncept odkopavanja jam PV 2009/2018 / stran 18

Vsebina

stran 4

Naše delovanje znamo prilagoditi potrebam po premogu

strani 6 do 11

Blok 6 je v vseh pogledih dober projekt

stran 12

Varnost in zdravje pri delu v letu 2009

stran 16

Pri vzdrževanju strojev zmanjšali stroške in zastoje

stran 18

Koncept odkopavanja jam PV

stran 20

Reorganizacija in naloge Energetske službe

stran 22

Skupina PV v medijih

stran 24

Do zdravja z dobrimi medsebojnimi odnosi

stran 26

Izobraževanje »starih« in novih notranjih presojevalcev

stran 27

Gasilci na občnem zboru pregledali delovanje društva

stran 28

Na obisku: Dušan Reberčnik

stran 30

Od TE Velenje do TE Šoštanj

stran 32

Napotnikova lepota človeškega telesa

stran 34

Zimske igre slovenske energetike

stran 38

Potopis: Kuba (1. del)

stran 40

Zdravje

rudar

Časopis Skupine Premogovnik Velenje

IZDAJATELJ

Premogovnik Velenje
februar 2010, številka 2

UREDNIŠTVO

Glavna in odgovorna urednica:
Diana Janežič
Oblikovanje: Ivo Hans Avberšek
Novinarka in lektorica: Dragica Marinšek
Naslov: Uredništvo Rudarja,
Partizanska 78, 3320 Velenje,
tel. 03/899-6396, faks 03/5869-131, el. pošta: diana.janezic@rlv.si

UREDNIŠKI ODBOR

Tadeja Mravljak Jegrišnik,
predsednica, Diana Janežič,
glavna in odgovorna urednica,
Ivo Hans Avberšek, oblikovalec,
Dragica Marinšek, lektorica,
Metka Marič, Pavel Skornšek,
Proizvodnja, Miran Božič, Svet
delavcev, Ferdinand Žerak,
sindikat, Ilinka Filipovič, HTZ
Velenje, Ivan Pečovnik, RGP,
Srečko Gračner, PV Invest,
Suzana Puc, GOST

OBLIKOVANJE

Ivo Hans Avberšek,
StudioHtz, HTZ Velenje,
el. pošta: hans@rlv.si

TRŽENJE OGLASOV

StudioHtz, HTZ Velenje, kontakt:
David Koren, el. pošta:
narocila.studiohtz@rlv.si, tel.
03/5871-774, GSM 051-301-634

TISK

StudioHtz, HTZ Velenje,
I. P., d. o. o., Velenje

NAKLADA

4000 izvodov
Mesečnik Rudar prejema
zaposleni v Skupini Premogovnik
Velenje in člani Kluba
upokojencev Premogovnik
Velenje brezplačno. Davek na
dodano vrednost po stopnji 8,5 %.
Poštnina plačana pri pošti 3320.

NASLOVNICA:

Moštvo pripravske številke 7
foto Hans

Šaleška dolina je enotno za gradnjo bloka 6

Ljudi najbolj povežejo težki časi in krizne situacije – takrat (še) znamo stopiti skupaj. Šaleška dolina morda že dolgo ni bila tako povezana in enotna, kot je prav te dni, ko se v Sloveniji slišijo dileme o smotnosti in upravičenosti gradnje bloka 6 Termoelektrarne Šoštanj.

V naši dolini zaskrbljeno spremljamo odpore proti njegovi gradnji predvsem s strani vseh tistih, ki sploh niso neposredno vpleteni in niti ne izhajajo iz naše regije. Po drugi strani pa nam upanje za dober razplet dajejo zagotovila številnih slovenskih energetskih strokovnjakov, da je blok 6 ekonomsko in ekološko upravičena in celo nujna naložba.

Letošnje leto bo zelo naporno – kar se gospodarstva tiče in tudi politično. Bližajoče lokalne volitve so s seboj že prinesle številne politične igrice, ki se jim ni moč izogniti.

V javnosti želijo nekateri preko medijev posredovati idejo, da bi v Šoštanju le obnovili stare bloke in ne bi pristopili k gradnji novega, tehnološko dovršenega in vsem okoljskim standardom sprejemljivega objekta.

Temu lahko rečemo le odločen NE. V to ne bomo privolili, tega v naši dolini ne bomo dovolili. Nekateri bi očitno radi, da bi še naprej goptali slabši zrak. Ne bomo trpeli, da bo nekdo, ki niti ne živi tu z nami, diktiral naša življenja. NE pravimo tudi vsem tistim, ki mislijo, da bi bilo energijo ceneje uvažati od drugod. Ponovno bi radi opozorili, da je cena premoga iz Premogovnika Velenje v Sloveniji konkurenčna tudi v primerjavi z ostalimi premogi, ki jih je možno uvoziti v Slovenijo.

Če imamo domači energent – zakaj bi dajali denar drugim? Zakaj si nekateri tako želijo, da bi bili odvisni od tujine? Že sedaj gre precej slovenskega kapitala v tuje žepke. Glede na številna ekološka nasprotovanja obstaja tudi nevarnost, da ne bo drugega bloka nuklearne elektrarne v Krškem – od kod bi potemtakem Slovenci dobivali električno energijo, če ne prav iz šoštanjske termoelektrarne, ki ima premog zagotovljen še za nadaljnjih 50 let. Šaleška dolina ima v svojih globinah še vedno približno 130 milijonov ton energetskega premoga, ki bo izkoriščen v bloku 6 in zadošča za njegovo obratovanje do konca odkopavanja premoga.

Vse stare turbine bo treba zapreti, saj tako zahteva tudi evropska okoljska zakonodaja. Blok 6 bo zgrajen po najsodobnejših ekoloških principih in bo skupaj s konkurenčno ceno premoga dajal tudi konkurenčno proizvodnjo električne energije.

Vse nasprotnike tega projekta zato sprašujemo: kje ste bili do sedaj? Kje ste bili nekaj desetletij nazaj, ko je bila dolina zastrupljena in onesnažena? Kje ste bili ves ta čas, ko je Šaleška dolina zagotavljala več kot tretjino elektrike za slovenske potrebe? Ves ta čas vas ni skrbelo za nas! Ne bomo sedaj trpeli še naslednjih 15 let, če lahko že v štirih letih postavimo novi blok, ki bo omogočal še bolj kakovostno

stno bivanje vsem nam, našim otrokom ter generacijam, ki pridejo za nami, vam pa zagotavljal nemoteno preskrbo z električno energijo.

Ta dolina ima dovolj žrtev – desetletja smo živeli v onesnaženem okolju, 400 družin je moralo zapustiti svoje domačije, preseljenih je bilo več kot 2.000 ljudi, porušenih je bilo več kot 800 objektov, degradiranih več kot 630 hektarjev zemljišč.

Sedaj bi radi ljudem, ki so že tako veliko žrtvovali za blagostanje celotne Slovenije, vzeli še delo – in pri tem gre posredno za 10.000 ljudi, čeprav bi radi nekateri te številke prikazali dosti nižje.

V Šaleški dolini se dobro zavedamo, da je nujno potrebno modernizirati termoeenergetske objekte, da bomo ljudje, ki živimo v okoljih, kjer se proizvaja električna energija, živeli v človeka vrednem okolju, te nove termoeenergetske objekte pa je potrebno graditi tudi zaradi večanja izkoristkov, tako v proizvodnih parametrih kakor tudi ekonomskih. Če namreč do gradnje bloka 6 ne bi prišlo, bi v naslednjih letih zanesljivost oskrbe z električno energijo v Sloveniji postala zelo vprašljiva, obenem pa bi bila ogrožena tudi celotna energetska prihodnost doline, s tem pa tudi številna delovna mesta.

Morali bi se zavedati, da brez premoga ni energetske prihodnosti: premog bo imel zelo pomembno vlogo pri preskrbi človeštva z električno in s toplotno energijo tudi v naslednjih desetletjih. V Šaleški dolini to že nekaj časa zelo dobro vemo – kdaj se bodo tega zavedli tudi (vsi) ostali?

Miran Božič,
predsednik Sveta delavcev Premogovnika Velenje

Naše delovanje znamo prilagoditi potrebam po premogu

Leto 2010 bo dinamično. V Premogovniku Velenje načrtujemo nove investicije v jami, ki so pomembne tudi za njeno delovanje v prihodnjih letih, nove projekte v JV regiji, hkrati pa se bomo s prilagajanjem odkopne fronte naravnavali na potrebe po premogu in električni energiji. Začetek leta je čas za pogovor z direktorjem Premogovnika Velenje dr. Milanom Medvedom.

Rudar: »Kako smo v Premogovniku Velenje in v celotni Skupini PV sklenili leto 2009 v proizvodnem in poslovnem smislu?«

Dr. Medved: »Za leto 2009 je bilo značilno, da je bilo manj potreb po električni energiji na trgu in s tem posledično tudi manj potreb po premogu, kar je odraz splošnih recesijskih dogajanj ter dobrih hidroloških razmer, ki so slovenskim hidroelektrarnam omogočile doseči rekordne rezultate v vsej njihovi zgodovini delovanja.

Lani smo odkopali 3.921.746 ton premoga. V Premogovniku smo se manjšim potrebam po premogu pravočasno prilagodili, sprejeli smo tudi ukrepe za obvladovanje poslovanja in se v dogovoru s predstavniki sindikata in sveta delavcev za zadnje četrletje dogovorili za organizacijo 37-urnega delovnega tedna.

Leto 2009 je bilo za Premogovnik zahtevno leto, vendar ocenjujem, da smo ga dobro izpeljali. To se na koncu odraža tudi v pozitivnem poslovnem rezultatu. Vesel sem, da so pozitivno poslovanje dosegla tudi vsa hčerinska podjetja v Skupini.«

Rudar: »Konec januarja je bil sprejet Poslovni načrt PV za leto 2010. Kakšno leto nas čaka skozi številke iz poslovnega načrta?«

Dr. Medved: »Tako kot je recesija kasneje zajela področje energetike, naj bi po napovedih tudi kasneje odšla. Za letos se še vedno načrtuje manjša potreba po električni energiji in s tem manjša potreba po premogu. Takšne razmere zahtevajo od nas prilagajanje, predvsem v dinamiki proizvodnje, vodenju odkopne fronte in gibanju zaloge premoga na deponiji.

Tako smo se še pred koncem leta 2009 s predstavniki zaposlenih dogovorili za 38-urni teden. Za nas je zelo pomembno, da se znamo v takšnih gospodarskih razmerah čim prej odzvati in naše delovanje prilagoditi potrebam po premogu. Poslovni načrt, ki ga je sprejel Nadzorni svet konec januarju, nam omogoča pozitivno poslovanje. Proizvodnja za letošnje leto je predvidena v višini 3.860.000 ton oz. 42.878 TJ. Iz načrtovane prodaje premoga Termoelektrarni Šoštanj bo ta predvidoma pridobila 3.600 GWh električne energije.«

Rudar: »Kateri so letošnji glavni projekti?«

Dr. Medved: »V teh dneh zaključujemo projekt nabave novega odkopnega podporja, ki je eden ključnih elementov za izvajanje proizvodnega procesa. Novih 88 sekcij

Dr. Medved: »V Premogovniku Velenje smo že večkrat dokazali, da smo se sposobni prilagajati tudi najtežjim gospodarskim razmeram.«

bo izdelanih po najnovejših spoznanjih iz zelo kvalitativnih materialov in na podlagi naših izkušenj, prilagojeno razmeram v velenjskem premogovniku. Lanska odločitev, da bomo odkopavali na največ dveh odkopih hkrati, od vseh nas zahteva še bolj dosledno izvajanje tehnološkega procesa, hkrati pa tudi sodobno opremo, s katero znamo v velenjski jami dokazano uspešno rokovati.

Zelo intenzivno se nadaljujejo pripravljalna dela za začetek investicije v novi izvozni jašek NOP 2. Zaključujemo vrtilna dela, ki bodo našim projektantom dala osnove za pripravo tehnične dokumentacije, na podlagi katere naj bi bil do marca dokončan investicijski program.

Pričakujem, da bomo omenjeni program najprej obravnavali na Strateški konferenci Skupine Premogovnik Velenje, ki bo 11. in 12. marca, ter nato verificirali na Strateški konferenci HSE v prvi polovici aprila. Ko bo investicijski program prestal ustrezne presoje in ob pozitivnih mnenjih, sledi sprejem na Nadzornem svetu in po naših načrtih sredi leta tudi pričetek del.

Intenzivno se nadaljujejo tudi dela pri modernizaciji delovnih procesov na pripravnih deloviščih, kjer smo lani naredili nekaj dobrih razvojnih korakov, letos pa bomo s tem še bolj intenzivno nadaljevali.«

Rudar: »Kako napreduje načrtovana prodaja znanja v države nekdanje Jugoslavije?«

Dr. Medved: »V februarju smo z Elektrogospodarstvom Makedonije (Elem) podpisali pogodbo za projektiranje glavnega rudarskega projekta za odpiranje rudnika Marijevo blizu Prilepa v Makedoniji. Premogovnik Velenje se je v pogodbi zavezal, da bo v roku 22 mesecev izdelal celotno tehnično dokumentacijo in pripravil vse potrebno za zagon proizvodnje v omenjenem rudniku.

Dokumentacija zajema tako tehnološke karakteristike kot projektiranje potrebne opreme, zračenja, transporta, oskrbe z energijo, vplive na okolje in lokalno skupnost. Projekt v vrednosti 700.000 EUR bodo izdelali strokovnjaki iz Premogovnika Velenje v sodelovanju z makedonskimi. Izredno sem ponosen na naše strokovnjake – najprej za pridobitev tega posla pa tudi za pogum za izvedbo omenjenega projekta. S tem projektom se nadaljuje prodiranje Premogovnika Velenje v JV regijo, v kateri je podjetje po uspešnem zaključku projekta Mramor v Tuzli v BiH vzpostavilo dobre poslovne odnose tudi na makedonskem energetske trgu.«

Rudar: »V začetku leta je bilo opravljenih nekaj organizacijskih in kadrovske sprememb. Katere in s kakšnim namenom?«

Dr. Medved: »V Premogovniku Velenje se moramo nenehno prilagajati razmeram tako na poslovnem kot tehničnem področju. V prihodnjih letih se bo zaradi drugačnega načina vodenja odkopne fronte in tudi novega izvoznega jaška spreminjal tudi koncept zračenja, enega vitalnih sistemov, ki omogočajo delovanje premogovnika. Zaradi tega smo se odločili, da ponovno vzpostavimo ekipo strokovnjakov v okviru projektive zračenje. Za naslednje petletno obdobje ocenjujem, da so pred njimi zahtevne naloge – tako z vidika razpeljave zračilnih tokov, klimatskih razmer na deloviščih, borbe s premogovnim prahom ...

Ob menjavi vodstva v HTZ Velenje – zaradi odhoda dr. Vladimirja Malenkovića v HSE in imenovanju Dejana Radovanovića na mesto novega direktorja – smo reorganizirali postopke, ki jih medsebojno izvajata Premogovnik in HTZ. Še bolj nameravamo intenzivirati dela na trženju rudarskih znanj in tudi na ostalih storitvah, ki jih izvajamo izven osnovne dejavnosti proizvodnje premoga.«

Rudar: »Za prihodnje delovanje Premogovnika Velenje je zelo pomembna investicija v blok 6.«

Dr. Medved: »V medijih je v zadnjem obdobju moč zaslediti precej dilem okrog investicije bloka 6 TEŠ. Moram reči, da kot sodelavec v različnih energetskih strokovnih združenjih večkrat začudeno spremljam mnenja nekaterih, ki tej gradnji nasprotujejo – včasih tudi s povsem

nerazumnimi argumenti.

V začetku februarja je tekla zelo intenzivna razprava z različnimi okoljskimi nevladnimi organizacijami, v kateri smo dali vsa pojasnila o ekološki ustreznosti in celo nujnosti tega projekta.

Težko pa polemiziramo z nekaterimi »kvazistrokovnjaki«, čeprav imajo pred svojimi imeni akademske nazive, ki menijo, da je gradnji novega bloka 6 s t. i. BAT tehnologijo alternativa predelava starih blokov. Kot da bi bilo dovolj, da star, iztrošen avto prebarvamo pa bo deloval kot nov. To enostavno ne zdrži nobene presoje.

Številna združenja slovenskih energetskih strokovnjakov smatrajo, da je blok 6 nujna investicija, ki bo v naslednjih desetletjih skrbela za varno in zanesljivo oskrbo Slovenije z električno energijo, hkrati pa je to tudi edini energetski objekt, ki ima energent zagotovljen do konca obratovanja, torej do leta 2054. V Šaleški dolini je na razpolago dovolj premoga, kar smo že večkrat dokazali. Premogovnik Velenje spada med najsodobnejše opremljene rudnike s podzemno eksploatacijo v Evropi in s konkurenčno proizvodno ceno premoga omogoča konkurenčno proizvodnjo električne energije v TEŠ.«

Rudar: »Kaj za premogovnik pomeni, da bo blok 5 v hladni rezervi v smislu količin potrebnega premoga?«

Dr. Medved: »V Premogovniku Velenje smo že večkrat dokazali, da smo se sposobni prilagajati tudi najtežjim gospodarskim razmeram. Koncept razvoja odkopne fronte, ki smo ga oblikovali v letu 2009, nam omogoča, da lahko zagotavljamo potrebe po premogu termoelektrarni v celotni življenjski dobi bloka 6 z obratovanjem bloka 5 ali brez njega.

Tudi če peti blok po 2015 sploh ne bo več obratoval, v Premogovniku Velenje nihče ne bo izgubil delovnega mesta. V naslednjih petih letih je pred nami intenzivno upokojevanje – upokojilo se bo skoraj 400 sodelavcev. Ob predvideni manjši proizvodnji bo v Premogovniku Velenje potrebno manj dodatnega zaposlovanja. Število zaposlenih bomo prilagodili potrebam proizvodnega procesa.

Še vedno pa smatramo, da so delovna mesta v Premogovniku Velenje kvalitetna delovna mesta, da je sicer to delo v posebnih delovnih razmerah, da pa ga opravljajo izkušeni rudarji in v skladu z vsemi predpisanimi normami.

Še bolj pa bomo intenzivirali delo pri ustvarjanju novih delovnih mest in iskanju programov izven osnovne proizvodnje premoga.

Čeprav je bilo leto 2009 recesijsko leto, smo na kar nekaj področjih t. i. zunanje realizacije naredili pomemben korak naprej in v Skupini ustvarili 29 milijonov EUR izven osnovne proizvodnje premoga. Eden od programov, ki smo ga uspešno zaključili v sodelovanju z našo hčerinsko družbo PV Invest, je tudi gradnja novega Centra starejših Zimzelen, ki je v letu, ko so marsikje zapirali delovna mesta, v Šoštanj prinesla 70 novih.

Tudi RGP, ki 97 odstotkov prihodkov ustvari na drugih trgih, je lani izpolnil vsa pričakovanja in si za realizacijo 13 milijonov EUR prihodkov zasluži vso pohvalo.«

Tadeja Mravljak Jegrišnik

Blok 6 je v vseh pogledih dober projekt

V TEŠ so 27. januarja sklicali novinarsko konferenco, na kateri so predstavili projekt Blok 6, hkrati pa so na njej želeli javnosti pojasniti tudi vse namige in govorice o domnevni koruptivnosti pri podpisu pogodb za nabavo opreme in nestrokovnem vodenju projekta.

Direktor TEŠ **Uroš Rotnik** je zavrnil vsa namigovanja o domnevnem pojavu korupcije pri projektu načrtovane gradnje bloka 6. Poudaril je, da je celoten posel potekal brez posrednikov in da se vsaka pogodba ob dokazanem vzroku za prekinitev lahko prekine.

Da je posel potekal brez podkupovanj, bo, je prepričan Rotnik, ugotovila tudi protikorupcijska komisija, ki je v januarju pozvala TEŠ k predložitvi dokumentacije. »Vsa namigovanja, da je karkoli bilo narobe pri izvedbi tega projekta, odločno zanikam,« je dejal Rotnik in dodal, da ima družba vseskozi namen do konca izpeljati 1,103 milijarde evrov vreden projekt, ki ga podpira tudi lastnik, Holding Slovenske elektrarne.

»Gre za ekonomsko utemeljen projekt, tehnološko dovršen, socialno dobrodošel v okolju in ekološko zelo upravičen,« je prepričan Rotnik. Odločno je zanikal tudi namige, da je bil projekt, ki je po njegovih besedah izrednega pomena za slovenski elektroenergetski sistem, doslej slabo strokovno voden. Projekt je pripravljala skupina 20 strokovnjakov, večina iz TEŠ, trije v skupini so bili iz podjetja CEE, ki je v obdobju od leta 2004 do 2009 izdelovalo razpisno dokumentacijo.

Zgodovina podjetja CEE sega v TEŠ, po navedbah Rotnika pa največ »neutemeljenih namigovanj o domnevni koruptivnosti« izhaja iz dejstva, da je podjetje Sol Intercontinental manjšinski lastnik družbe CEE in družbe Alstom Hrvaška.

Rotnik je pojasnil, da je TEŠ pogodbo za izvedbo projekta podpisal s konzorcijem podjetij Alstom iz Francije in Alstom iz Nemčije. Pogodba je bila sklenjena brez posrednikov, ščiti izvedbo investicije in vsebuje protikorupcijsko klavzulo, kot je predvidena v pogodbenem modelu mednarodne

Vodilni v TEŠ in pri projektu gradnje bloka 6 so novinarjem pojasnili aktivnosti pri projektu.

trgovinske zbornice.

Odvetnica **Anita Dolinšek**, ki je odgovorna za pravni del projekta, je dodala, da je treba to »podkupninsko klavzulo« brati v okviru celotnega posla. »Sankcija ničnosti za takšne konkretne posle ni vedno najprimernejša,« je dejala Dolinškova in dodala, da pravni red, tako slovenski kot švicarski, ki so ga strani dogovorno sprejele in na katerega se nanaša pogodba, omogoča številne druge sankcije v primeru, da se pokažejo kakšne nepravilnosti in nezakovitosti, ki so po njenih besedah dosti bolj primerne in v skladu s poslovno prakso. Gre za odškodnine, prilagoditve pogodbe in druge sankcije, je dodala. Uroš Rotnik je na skoraj dve uri trajajoči novinarski konferenci večkrat pojasnil tudi časovni načrt obratovanja bloka 5. Ta bo po letu 2015 v hladni rezervi za primere, da se pojavi kakšna okvara na bloku 6 ali v Nuklearni elektrarni Krško. Ostali bloki pa se bodo dokončno ustavili

leta 2016.

TEŠ, ki zagotavlja tretjino slovenske elektrike in polovico v okviru HSE, je po Rotnikovih besedah poseben energetski objekt v slovenskem prostoru, saj skrbi za sekundarno regulacijo na slovenskem trgu električne energije. Projekt izgradnje bloka 6, za katerega tehnični pregled načrtujejo oktobra 2014, bo po njegovih besedah med drugim prispeval h konkurenčnosti slovenskega elektrosistema, zmanjšala se bo obremenitev okolja, saj bodo izpusti ogljikovega dioksida bloka 6 za 35 odstotkov nižji od obstoječih izpustov ob enaki proizvodnji elektrike. Nenazadnje se bo ohranilo tudi 500 delovnih mest v TEŠ in 3.000 v Premogovniku Velenje, ki TEŠ prodaja premog in ima po ocenah zaloge še za 40 let. Pri projektu gradnje bloka 6 zasledujejo tudi cilj znižanja cene lastne električne energije za 25 do 30 odstotkov.

Brez bloka 6 bi se v Šoštanju leta 2025 zaključila proizvodnja električne in

toplotne energije, kar bi imelo velike posledice za okolje, poleg tega pa bi Slovenija morala iskati novo energetske lokacije.

V primeru, da bloka 6 ne bi gradili, bi morali v obnovo obstoječih blokov vložiti 400 milijonov evrov, poleg tega pa bi plačevali še zelo velike zneske za emisijske kupone.

Projekt gradnje šestega bloka bodo v TEŠ financirali iz lastnih sredstev HSE v višini 308 milijonov evrov, sami bodo dodali 130 milijonov, kredit Evropske investicijske banke bo znašal 550 milijonov, pogovori z Evropsko banko za obnovo in razvoj (EBRD) pa gredo v smeri pridobitve do 150 milijonov evrov posojila in še do 200 milijonov evrov sindiciranega posojila. V primeru, da EBRD ne bi pristala na sodelovanje, se bodo po Rotnikovich besedah dogovorili za kredite z dobavitelji in poslovnimi bankami.

Podporo projektu je na novinarski konferenci izrekel tudi predsednik Nadzornega sveta TEŠ Djordje Žebeljan. Rotnik pa je izpostavil še, da Slovenija po letu 2030 iz takrat obstoječih objektov, vključno z blokom 6, ne bo imela več zadosti električne energije, zato v TEŠ podpirajo tudi gradnjo drugega bloka nuklearne.

STA

»Odprti« četrtki v TEŠ

V TE Šoštanj so se odločili, da bodo v letu 2010 vsak prvi četrtek v mesecu pripravili dan odprtih vrat in tako širši javnosti omogočili, da se bolje seznani z delovanjem elektrarne, njenim razvojnim načrtom in s projektom Blok 6.

Na dnevu odprtih vrat bo direktor TEŠ dr. Uroš Rotnik obiskovalcem predstavil razvojno strategijo TE Šoštanj in s tem povezano gradnjo 600 MW bloka 6 ter odgovoril na morebitna vprašanja. Predstavitvi bo sledil ogled elektrarne. Ob četrtkih bodo vrata termoelektrarne odprli ob 11. in ob 16. uri, urnik pa si lahko preberete na spletni strani TEŠ www.te-sostanj.si/.

V Velenju znova podpora bloku 6

Svetnice in svetniki Sveta Mestne občine Velenje so na seji 2. februarja obravnavali tudi točko Informacija o poteku investicije blok 6 v Termoelektrarni Šoštanj, ki jo je župan MO Velenje Srečko Meh kot dodatno točko uvrstil na dnevni red na pobudo člana svetniške skupine SD Bojana Kontiča (tudi podžupana MO Velenje in vodje poslanske skupine SD v Državnem zboru). Sklep o podpori gradnji bloka 6 v TE Šoštanj so svetnice in svetniki soglasno sprejeli.

Direktor HSE Borut Meh, direktor TE Šoštanj dr. Uroš Rotnik, direktor Premogovnika Velenje dr. Milan Medved in dr. Franc Žerdin, predsednik Nadzornega sveta HSE ter svetnik v Svetu MO Velenje, so uvodoma predstavili investicijo blok 6 v TE Šoštanj.

Pred začetkom razprave je župan **Srečko Meh** povedal: »Danes govori Šaleška dolina. Danes bomo razpravljali v imenu tistih, ki živimo na tem območju. Nasprotniki gradnje bloka 6 nas v vseh letih obratovanja premogovnika in termoelektrarne niso nikoli vprašali, kakšno je življenje v Šaleški dolini, kaj smo naredili s prstjo, z zrakom, vodo. Šele ko se je začelo govoriti o investiciji blok 6 v TE Šoštanj, so začeli govoriti o pomenu ohranjanja okolja v Šaleški dolini.«

V razpravi so se oglasili svetnica in svetniki: dr. Cvetka Ribarič Lasnik, Franc Sever, Mirko Lorgar, Anton De Costa, Herman Arlič, Drago Martinšek in Drago Blagus. Vsi so podprli gradnjo bloka 6 v TE Šoštanj.

Kaj prinaša blok 6?

Svetnice in svetniki so se seznani z naslednjimi informacijami:

- nadzorna sveta HSE in TE Šoštanj sta 19. oktobra 2009 na ločenih sejah soglašala z vsebino noveliranega investicijskega programa »Postavitev bloka 6 moči 600 MW v TE Šoštanj« ter odobrila izvedbo potrebnih aktivnosti za pričetek investicije;
- blok 6 bo nadomestil izpad električne energije zaradi postopne zaustavitve starih blokov 1, 2, 3 in 4 do leta 2014 ter bloka 5, ki bo

zaustavljen leta 2015 in bo do leta 2027 v hladni rezervi;

- gradnja novega bloka 6 v Šoštanju bo zaključena v letu 2014; blok 6 bo proizvajal 3.500 GWh električne energije, za kar bo potreboval 2,9 milijona ton lignita in bo oddajal 3,1 milijona ton CO₂, kar je za skoraj 1,5 milijona ton manj od emisij trenutno delujočih blokov 1, 2, 3, 4 in 5; blok 6 bo energetsko in ekološko sprejemljivejši od obstoječih blokov, saj bo z njim ob enaki količini premoga pridobljenih 30 odstotkov več električne energije;
- lastna cena električne energije iz bloka 6 bo 25 do 30 odstotkov nižja od lastne cene trenutno delujočih proizvodnih enot v Šoštanju;
- gradnja bloka 6 je edini način, da se izpolni obveza Slovenije do Evropske unije glede zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov na področju energetike, saj se bodo specifične emisije CO₂ ob enaki količini proizvedene električne energije v TE Šoštanj znižale za 35 odstotkov;
- blok 6 bo pomembno prispeval k zmanjšanju ekološke obremenjenosti okolja, saj se bodo emisije SO₂ znižale s 400 na 100 mg/Nm³, NO_x s 500 na 150 mg/Nm³, znižale se bodo emisije prahu, prav tako se bo na 40 db znižal hrup;
- gradnja bloka 6 bo prinesla pomembne izboljšave z okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika ter bo pozitivno vplivala na trajnostni razvoj celotne Šaleške doline ter tudi širše okolice;
- blok 6 predstavlja za Šaleško dolino ter hkrati tudi za državo socialno

- in stroškovno optimalen scenarij postopnega zapiranja Premogovnika Velenje do leta 2054, ko bo hkrati s prenehanjem delovanja bloka 6 zaključena tudi premogovniška dejavnost v Šaleški dolini;
- blok 6 je projektiran in bo zgrajen tako, da bo omogočal dograditev tehnologije za zajemanje in skladiščenje CO₂;
- blok 6 ima že pridobljeni energetsko in okoljevarstveno soglasje, gradbeno dovoljenje za objekt pa bo investitor pridobil predvidoma v oktobru 2010;
- višina naložbe v blok 6 znaša 1,1 milijarde evrov in je primerljiva z višino primerljivih naložb v Evropski uniji in po svetu; cena naložbe odraža ceno trenutno najsodobnejše tehnološke opreme za gradnjo termoelektrarn; ekonomska upravičenost projekta je bila predmet posebne presoje finančnih institucij, ki bodo projekt sofinancirale (Evropska investicijska banka, Evropska banka za obnovo in razvoj), ter je bila ocenjena kot primerna;

- projekt gradnje bloka 6 je podprla že prejšnja vlada pod vodstvom Janeza Janše in ga je uvrstila v Resolucijo nacionalnih projektov ter v juliju 2006 zanj izdala energetska dovoljenje; na 5. redni seji Državnega zbora Republike Slovenije 15. maja 2009 je bloku 6 podporo izrazil tudi sedanjí predsednik Vlade Republike Slovenije Borut Pahor; sedanja vlada je izdala za blok 6 tudi okoljevarstveno soglasje;
- prebivalci Šaleške doline podpiramo gradnjo bloka 6 ter zamenjavo zastarelih in ekološko neustreznih blokov 1, 2, 3, 4 in 5 skladno s predvideno časovno dinamiko;
- prav tako prebivalci Šaleške doline podpiramo nadaljevanje odkopavanja premoga v Šaleški dolini do leta 2054 in zahtevamo od Premogovnika Velenje dosledno izvajanje sanacij ugrezninskega območja, vključno z jezerskimi površinami;
- podpiramo tudi izvedbo aktivnosti za pravočasno in kvalitetno prestrukturiranje premogovniške dejavnosti ter odpiranje novih in nadomestnih delovnih mest.

Soglasna podpora

Svetnice in svetniki so ponovno soglasno izrazili podporo gradnji bloka 6 v TE Šoštanj, ki predstavlja cenovno ugodno oskrbo Slovenije z električno energijo in s tem okoljsko, ekonomsko in socialno sanacijo že nastalih posledic odkopavanja premoga in proizvodnje električne energije. V Šaleški dolini bomo odkopavali premog in proizvajali električno energijo, če se bo hkrati izvajala tudi kvalitetna in celovita sanacija zraka, vode in tal ter se bodo sočasno odpirala nadomestna delovna mesta s pomočjo projektov, ki jih bodo podprli lokalne skupnosti, Premogovnik Velenje in Termoelektrarna Šoštanj. Od investitorja TE Šoštanj ter skrbnika Holdinga Slovenske elektrarne pričakujemo, da bosta vodila projekt skladno s predstavljenim terminskim načrtom in blok 6 za poskusno obratovanje pripravila do konca leta 2014. Prav tako pričakujemo, da bosta najmanj enkrat letno oziroma po potrebi seznanjala lokalne skupnosti v Šaleški dolini s potekom izvedbe.

Služba za odnose z javnostmi
MO Velenje

V Šoštanju zahtevajo blok 6

Osrednja točka seje Sveta Občine Šoštanj 15. februarja je bila informacija o poteku naložbe v šesti blok TE Šoštanj, čemur so svetniki dali soglasno podporo. Še več, ob vsej okoljski škodi, ki sta jo Šoštanj in cela Šaleška dolina v petdesetih letih pridobivanja električne energije za celotno Slovenijo utrpela, zdaj tehnološko sodoben nov blok 6 celo zahtevajo.

Informacije so svetnikom podali direktorja TEŠ in Premogovnika Velenje, dr. Uroš Rotnik in dr. Milan Medved, direktor HSE Borut Meh in predsednik Nadzornega sveta HSE dr. Franc Žerdin.

Dr. Uroš Rotnik je poudaril cilje, ki jih TEŠ zasleduje z načrtovano gradnjo bloka 6, in sicer zanesljivo oskrbo Slovenije z električno energijo, znižanje lastne cene električne energije, zmanjšanje obremenitev okolja ter ohranitev okoljske lokacije in delovnih mest. Šoštanjčanom je dejal, da bodo morali zaradi velikega gradbišča še dve leti potrpeti, pa tudi, da bodo za namestitev tujih delavcev, ki jih bo največ v letih 2012 in 2013,

Svetnikom Občine Šoštanj so investicijo v blok 6 in dogajanja v zvezi z njo pojasnili dr. Franc Žerdin, dr. Uroš Rotnik, Borut Meh in dr. Milan Medved (od leve).

ustrezno poskrbeli.

Dr. Milan Medved je poudaril, da je načrtovana investicija skupna vizija obeh energetske družbe, da smotno izrabimo edini strateški domači energetski vir. Izpostavil je tudi škodo, ki jo je v preteklih desetletjih utrpela dolina zaradi odkopavanja premoga in pridobivanja električne energije, a hkrati navedel primere rekultivacije površin in zglednega sodelovanja z lokalno skupnostjo za odpravo škode.

Borut Meh je dejal, da je blok 6 eden ključnih projektov v Sloveniji, HSE pa zaradi njega ne bo ustavil drugih investicij v energetske objekte. Nerazumljivo se mu zdi nasprotovanje tako dobremu projektu in nesprejemljivo, da se je začel uporabljati za potrebe dnevne politike. »Razumel bi, da bi največ nasprotovanj in kritike prihajalo iz Šoštanja. Hvala vam za podporo projektu,« je dejal Meh. Doslej je bilo v projekt vloženih že okoli 130 milijonov €, letos jih bo še 200 milijonov, to pa so lastna sredstva TEŠ in HSE.

Tudi **dr. Franc Žerdin** je poudaril, da investicija v blok 6 v ničemer ne vpliva na načrtovanje in potek investicij v drugih družbah HSE. Dejalo je še, da je brez bloka 6 vprašljiva smiselnost HSE, saj TEŠ proizvaja polovico električne energije, ki jo prodaja HSE. »Javna razprava o bloku 6 ni pokazala prave alternative zanj in noben energetski projekt ni pripravljen tako, da bi po letu 2015 zamenjal blok 6,« je dejal dr. Žerdin. Opozoril je na slabe posledice v Šaleški dolini, če bloka 6 ne bi gradili, saj bi morali pričeti s postopnim zapiranjem TEŠ in PV. Poudaril je, da NS pri pregledu dokumentacije o projektu ni zaznal koruptivnosti pri sklepanju pogodb.

Soglasna podpora projektu

Svetniki so izrazili prizadetost zaradi vseh razprav, ki so bile v zvezi z blokom 6, in kritičnost do nekdanjega gospodarskega ministra Andreja Vizjaka. Opozorili so na škodo, ki sta jo Šoštanj in Šaleška dolina utrpela v preteklih petdesetih letih. »50 let je Šoštanj dajal energijo celi Sloveniji. Ne drugi Slovenci, mi imamo pravico, da z gradnjo bloka 6 zahtevamo ekološko, ekonomsko in socialno sanacijo Šoštanja in Šaleške doline,« je

bila odločna **Vilma Fecce**. »Zgodovina ekoloških gibanj se je začela v Šaleški dolini. Nihče nam ni pomagal pri čiščenju doline, očistili smo jo sami,« pa je spomnil **Vojko Krneža**.

Svetniki so gradnjo bloka 6 soglasno podprli, saj je upravičena z okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika, hkrati pa bo pozitivno vplivala na trajnostni in gospodarski razvoj Šaleške doline. S podporo investiciji so dali podporo in zahtevo po okoljski, ekonomski in socialni sanaciji posledic odkopavanja premoga in

pridobivanja električne energije. Hkrati z nadaljevanjem teh dejavnosti je treba sanirati zrak, vodo in tla, poskrbeti za zmanjšanje hrupa ter sočasno odpirati nova delovna mesta s pomočjo projektov, ki jih bodo podprli lokalne skupnosti, TEŠ in PV. Od investorjev bloka 6 pričakujejo vodenje projekta, skladno s terminskim načrtom ter najmanj enkrat na leto oziroma po potrebi seznaneitev s potekom projekta.

Diana Janežič

GZS podpira gradnjo bloka 6

Strateški svet za politiko energije in podnebne spremembe pri Gospodarski zbornici Slovenije podpira celovit pristop za gradnjo bloka 6 TEŠ in odločitev za intenzivno pripravo dokumentacije za izgradnjo JEK 2 ter ukrepe za OVE in URE.

Strateški svet GSZ je v sodelovanju s predstavniki energetske stroke oblikoval skupna stališča do prioritet razvoja elektroenergetike v Sloveniji. Potrebujemo zanesljivo, trajnostno, cenovno konkurenčno in ekološko sprejemljivo oskrbo slovenskega gospodarstva z električno energijo in

temu primerno infrastrukturo. Odločitve o prioritetah elektroenergetike morajo biti stvar stroke in hkrati komunikacije z drugimi strokovnimi, političnimi in ostalimi javnostmi. Vsi ti imajo tako pravico kot odgovornost za strokovno in uravnoteženo argumentiranje svojih predlogov, upošte-

vaje dejstva, navedena v nadaljevanju.

1. Poglavitni del elektroenergetskega sistema (EES) smo zgradili v letih od 1970 do 1980 in ga povežali z Evropo. Ta sistem je po 40 letih potreben temeljite prenove. Temeljni viri so v tem smislu TEŠ-6, JEK-2, hidroelektrarne in obnovljivi viri električne energije (OVEE), kar predstavlja dolgo-ročno tudi najboljšo raznolikost virov. To je zagotovilo za zmanjšanje energetske (uvozne) odvisnosti ter povečanje gospodarskega in družbenega razvoja.
2. Zagovarjamo trajnostno usmerjen razvoj EES ob izpolnjevanju osnovnih pogojev za delovanje obstoječega EE sistema. Podpiramo gradnjo TEŠ 6, kot enega od stebrov delovanja slovenskega EES. Prihodnost in restrukturiranje gospodarstva v smeri višje dodane vrednosti zahtevata večjo kakovost električne energije. Brez temeljnih objektov, ki omogočajo sistemske storitve, bo kakovost električne energije slabša.
3. TEŠ 6 je nadomestna okoljska naložba za izrabo domačih primarnih virov energije (35 odstotkov manj CO₂, 50 odstotkov manj SO₂, 75 odstotkov manj NO_x, manj hrupa), ki omogoča varno in zanesljivo preskrbo z električno energijo. Sodobna tehnologija pridobivanja domačega energenta, ki ga je na zalogi še za 50 let, omogoča njegovo konkurenčno

proizvodno ceno. Tudi z obveznim plačilom CO₂ kvot je blok 6 donosen projekt.

4. Ničelna rast porabe električne energije je zaradi njene univerzalne rabe in nadomeščanja druge energije, ki jo povzročijo ukrepi učinkovite rabe energije (toplotne črpalke, hlajenje, avtomatizacija in elektronsko krmiljenje, električni avtomobili itd.), neuresničljiva. Njen delež v končni rabi energije pri nas zaostaja za stanjem in trendi v EU. V začetku 90. let se je zaradi zgrešene napovedi o ničelni rasti rabe, ki se je izkazala za popolnoma napačno, v Sloveniji povsem zaustavil investicijski cikel.
5. OVE dajejo moč in energijo z veliko nestalnostjo, kar povzroča motnje pri zagotavljanju kakovosti dobavljene energije ter velike težave pri regulaciji napetosti in regulaciji frekvence. Za zagotavljanje prav teh storitev je bistven blok 6 tudi zato, ker Slovenija vodi regulacijski blok jugovzhodne Evrope.
6. Tehnologije razpršene proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov so v razvoju, za njihovo učinkovito rabo bi bilo treba vložiti okoli 3 milijarde EUR. Z njimi v tem desetletju ne moremo računati za ekonomično pokrivanje velikih primanjkljajev električne moči in energije.
7. Vključevanje OVEE v omrežje

zahteva rezerve energije in moči (npr. črpalne hidroelektrarne), vzpostavitev podpornih točk za zadovoljivo napetost, ojačitev omrežja, investicije v vodenje proizvodnje in odjema (pametna omrežja) ter drago ekonomsko podporno shemo za subvencioniranje njene proizvodnje. Za to bi bilo treba po sedanjih ocenah vložiti 1,4 milijarde EUR.

8. Razvoj OVEE je treba dolgoročno podpirati in vzpodbujati, da bo njihov delež proizvedene električne energije lahko naraščal in omogočil vključevanje slovenskega gospodarstva.
9. Elektroenergetski sistem je treba vztrajno in smotrno graditi ter s premišljenimi ukrepi učinkovite rabe usmerjati odjemalce. Pri tem pa po več kot desetletju neaktivnosti ni mogoče z nezrelimi energetske viri nadomestili zamujenega, zagotoviti kakovostne in cenovno sprejemljive oskrbe pa še rešiti problematike podnebnih sprememb.
10. Načrtovanje in gradnja velikih energetske objektov trajata skoraj desetletje, zato z odločitvami in njihovim izvajanjem že močno zamujamo.
11. Podpiramo intenzivno pripravljanje dokumentacije za izgradnjo JEK 2.

Alenka Avberšek,
izvršna direktorica za zakonodajo in
politike GZS

Poraba električne energije v letu 2009

Poraba električne energije v Sloveniji je bila lani za 11 odstotkov manjša kot leta 2008. Decembra lani se je poraba električne energije v primerjavi z novembrom povečala za odstotek, medtem ko se je neto skupna proizvodnja električne energije povečala za pet odstotkov, ugotavlja državni statistični urad.

Proizvodnja elektrike v hidroelektrarnah se je decembra glede na november povečala za 42 odstotkov, medtem ko se je v termoelektrarnah zmanjšala za sedem odstotkov in v Nuklearni elektrarni Krško za odstotek.

Manjši proizvodnji termoelektrične energije je sledila tudi manjša poraba goriv v termoelektrarnah. Tako je bila po navedbah statističnega urada skupna poraba goriv decembra za štiri odstotke manjša kot novembra.

Decembra je padla oskrba pri vseh energentih, izjema so le utekočinjen naftni plin (+35 odstotkov), plinsko olje (+15 odstotkov) in zemeljski plin (za sedem odstotkov). Oskrba s koksom se je zmanjšala za 69 odstotkov, z drugimi naftnimi proizvodi za 54 odstotkov, s kurilnim oljem z vsebnostjo žvepla manj kot odstotek za 16 odstotkov, s petrolejskim gorivom za reaktivne motorje za devet odstotkov ter z rjavim premogom in lignitom za odstotek.

Kot še navaja statistični urad, je decembra 2009 skupna proizvodnja električne energije na generatorju znašala 1.460 gigavatnih ur (GWh). Slovenija je decembra uvozila 573 GWh in izvozila 836 GWh električne energije.

STA

Odziv na stališča in pozive nevladnih okoljskih organizacij glede TEŠ 6

Nevladne organizacije Umanotera, Focus in Slovenski E-Forum so v sredo, 17. februarja, organizirale novinarsko konferenco, na kateri so bila predstavljena stališča in pozivi glede gradnje bloka 6 Termoelektrarne Šoštanj. Omenjene organizacije so izrazile pomisleke glede finančne slike projekta ter njegove skladnosti s podnebnimi in energetske cilji Slovenije. Izražen je bil tudi splošni dvom glede dejanske nujnosti projekta.

Gradnja bloka 6 TEŠ je trenutno osrednja tema slovenske elektroenergetike, kar v HSE in TEŠ pozdravljamo. Čudijo pa nas nerazumevanje osnovnih podatkov o TEŠ 6, postavljanje vedno enakih vprašanj in nerazumevanje vedno istih odgovorov, ki jih ponavljamo v zadnjih mesecih in s katerimi smo organizatorje omenjene novinarske konference in ostale zainteresirane javnosti že večkrat seznanili, nazadnje tudi na razvojnem forumu o TEŠ 6, ki je bil 26. januarja letos v Ljubljani.

Na njem smo jasno predstavili vsa dejstva o bloku 6 ter s strani organizatorjev projekta dobili zagotovilo, da bomo sodelovali pri pripravi poročila za EBRD. S strani Umanotere smo 17. februarja res prejeli obvestilo, da je omenjeno poročilo še v pripravi in da bo v osnutku v kratkem poslano vsem udeležencem foruma.

Preko spleta pa smo se 16. februarja seznanili z »uradnim pismom v obliki komentarjev na presojo vplivov na okolje«, ki so ga pripravili pri Focusu ter poslali Evropski banki za obnovo in razvoj. Očitno gre za individualna stališča Focusa in ne za zaključke foruma, zato nanje gledamo z zadržkom.

Žal je v njihovem dokumentu navedenih veliko nepreverjenih podatkov, ugibanj in pavšalnih domnev.

Tako v HSE kot v TEŠ razumemo pomen javnih razprav in sprejemamo drugačna stališča, saj lahko na osnovi le-teh projekt samo še izboljšamo. V ta namen smo uvedli tudi dan odprtih vrat v TEŠ vsak četrtek v mesecu, da se lahko vsakdo sam prepriča o

upravičenosti izgradnje in predvsem pridobi odgovore na vprašanja, ki si jih zastavlja. Vedno smo namreč pripravljeni na dialog in sodelovanje pri pripravi dobrih in predvsem družbeno koristnih projektov, kar blok 6 TEŠ je.

Več mesecev že tudi čakamo na alternativni scenarij nevladnih in ostalih zainteresiranih organizacij, iz katerega bo razviden konkreten predlog čistejše, cenejše, bolj ekonomične itd. (samo)oskrbe Slovenije z električno energijo. Žal tega predloga ni od nikoder. Verjamemo, da ga je zelo težko pripraviti, saj samo z obnovljivimi viri (ki jih na HSE podpiramo, razvijamo in gradimo!) vrzeli v oskrbi

z električno energijo na kratki rok ne moremo pokriti.

TEŠ 6 je tako trenutno edini projekt v Sloveniji, ki je v fazi realizacije.

Vsi ostali so bodisi šele v postopku pridobivanja soglasij ali pa še celo to ne. Odgovor, kako čim prej zagotoviti varnost in zanesljivost oskrbe Slovenije z električno energijo, je torej jasan.

Dodajamo, da bodo po zaključku javne razprave upoštevani in na spletnih straneh HSE in TEŠ objavljeni vsi konstruktivni predlogi, povezani s projektom.

TE Šoštanj,
HSE

Varnost in zdravje pri delu v letu 2009

V Službi za varnost in zdravje pri delu – VZD (tako se po novem imenuje Služba za varstvo pri delu) so pripravili temeljito poročilo in analizo nezgod pri delu in vseh drugih dogodkov v Premogovniku Velenje v letu 2009, ki so ali bi lahko vplivali na varnost in zdravje zaposlenih.

Učenec pri učenju uporabe dihalnika

V letu 2009 se je zgodilo **82 nezgod pri delu**, za posledicami katerih so bili delavci na bolniškem dopustu, ali 16 nezgod manj kakor leta 2008. 76 nezgod je bilo lažjega značaja, 6 je bilo hujših, 4 pa so se pripetile na poti na delo oziroma z njega. Od 82 nezgod so se vse razen ene zgodile v jami.

Zaradi zdravljenja poškodb je bilo izgubljenih 2.913 delovnih dni ali 69 dni več kakor v enakem obdobju leta 2008. Pri izgubljenih dneh so upoštevani samo tisti, ki so bili izgubljeni zaradi nesreč v dvanajstih mesecih leta 2009. Statistični podatki tudi kažejo, da se je **pogostost poškodb** zmanjšala za 11,7 odstotka, resnost poškodb pa se je povečala za 22,4 odstotka. **Primerjava števila nezgod** na milijon ton odkopanega premoga kaže, da se je lani zgodilo 20,9 nezgode na to enoto, kar je enako kot leta 2007 in manj kot leta 2008, ko je bilo 24,4 nezgode na milijon ton premoga.

Primerjava **števila nezgod po mesecih**, dneh v tednu ali urah v delovnem dnevu ne kaže izrazitih odstopanj, ki bi

lahko pokazala možne vzroke za nezgode. Največ nezgod, po 10, se je zgodilo v januarju, februarju in novembru. Pri pregledu **števila nezgod po obratih** ugotovimo, da se je število nezgod povsod zmanjšalo, le v Jamski strojni službi so zabeležili dve nezgodi več kot v letu 2008.

Zdravstveno stanje zaposlenih

V letu 2009 so zdravniki Dispanzerja medicine dela, prometa in športa Zdravstvenega doma Velenje preventivno pregledali 900 delavcev. Obseg in vsebina pregleda sta prilagojena obremenitvam in škodljivostim, ki jim je posamezen delavec izpostavljen pri svojem delu. Povprečna starost zaposlenih je bila lani 38,28 leta in je nižja kot v letu 2008. Več kot 46 odstotkov zaposlenih je starih nad 40 let, kar je pomemben podatek zaradi dinamike upokojevanja. Povprečna skupna delovna doba zaposlenih je 18 let.

Rezultati zdravstvenih pregledov v splošnem kažejo boljše zdravstveno stanje zaposlenih kot leta 2008. Pri 288 osebah (32 odstotkov) zdravniki niso ugotovili okvar zdravja. Ostali imajo povprečno 1,65 diagnoze na osebo.

Na prvem mestu so še vedno endokrine, presnovne in prehranske bolezni. 63,67 odstotka pregledanih je prekomerno prehranjenih. Od 349 preiskav holesterola v krvi je bila vrednost povečana v 39,8 odstotka. Krvni sladkor je bil povečan pri 10,78 odstotka pregledanih.

Ti podatki kažejo, da je treba zaposlene še naprej spodbujati in motivirati za zdrav način življenja, telesne aktivnosti in primerno prehrano. Zdravniki priporočajo nadaljevanje zdravstveno-vzgojnih programov v okviru projekta CINDI.

Na drugem mestu so okvare vida in obolenja oči. Pri 143 pregledanih ugotavljajo slabši bližinski vid, kar je pretežno pogojeno s povprečno starostjo pregledanih delavcev.

Na tretjem mestu so okvare sluha in obolenja ušes. ADG je opravilo 412 pregledanih in pri 41,6 odstotka pregledanih je bil patološki. Pridobljene okvare sluha so načeloma trajne. Okvara sluha zaradi izpostavljenosti hrupu pri delu je uvrščena med poklicne bolezni. Potrebna je dosledna uporaba zaščitnih sredstev za sluh na delovnih mestih, kjer je hrup povečan.

Na četrtem mestu so bolezni prebavil. Jetrne teste so kontrolirali pri 427 pregledanih in 32,5 odstotka vrednosti je bilo patoloških. Delavci so dobili navodila glede abstinence alkoholnih pijač in kontrole pri izbranih osebnih zdravnikih.

Zdravniki ugotavljajo, da je skoraj 76 odstotkov pregledanih zmožnih za delo, na katero so razporejeni, 22 odstotkov pa jih ima pri delu določene omejitve.

Zdravstveno stanje zaposlenih

		2005	2006	2007	2008	2009	priporočilo MDPŠ
pregledani delavci		1369	1104	1029	995	900	
zdravi delavci		264 19,3 %	331 29,9 %	241 23,4 %	277 27,8 %	288 32 %	
endokrine, prehranske, presnovne bolezni	visok krvni sladkor	16 %	14,42 %	16,42 %	13 %	10,78 %	spodbujanje za zdrav način življenja, telesne aktivnosti in primerno prehrano; vključevanje v program Cindi
	povišan holesterol	55 %	52 %	58 %	49 %	39,80 %	
	povišana vrednost trigliceridov v krvi	31 %	12,31 %	7,09 %	11,56 %	10 %	
	prekomerno prehranjeni	65 %	62,36 %	64 %	60,8 %	63,67 %	
bolezni oči in okvare vida	vidijo slabo	34,5 %	19,09 %	20 %	18 %	16,3 %	zaščitna očala, osvetlitev delovišč
okvare sluha in obolenja ušes		ADG 28,4 % od 658 pregled.	12,14 % od 433 pregled.	28,5 % od 488 pregled.	26,6 % od 435 pregled.	29 % od 412 pregled.	zmanjšanje hrupa na izvoru, zaščita sluha
bolezni obtočil	visok krvni pritisk, obolenja srca ter arterijskega in venoznega ožilja	7,72 %	5,84 %	6,67 %	7,17 %	6,69 %	izobraževanje v programu Cindi
bolezni prebavil	patološki jetrni testi	44 % od 673 pregled.	18,56 % od 524 pregled.	43 % od 504 pregled.	35 % od 492 pregled.	32,5 % od 427 pregled.	izobraževanje o škodljivosti zlorabe pitja alkohola, individ. obravnave delavcev, kontrola alkoholiziranosti na del. mestu

Število nezgod po obratih

obrat, služba	leto 2009			leto 2008		
	povp. št. delavcev	število poškodb	št. poškodb na 100 delavcev	povp. št. delavcev	število poškodb	št. poškodb na 100 delavcev
Strokovne službe	291	1	0,34	273	2	0,73
Proizvodnja	382	32	8,38	404	42	10,40
Priprave	413	31	7,51	442	36	8,14
Jamska elektroslužba	125	4	3,20	132	6	4,55
Jamska strojna služba	215	14	6,51	237	12	5,06
skupaj	1.426	82	5,75	1.488	98	6,59

V okviru projekta **Skrb za zdravega delavca** sta bila v sodelovanju s Športnim društvom izvedena dva preizkusa hoje na 2 km in delavnica šole hujšanja v programu CINDI ZD Velenje s 14 udeleženci.

Organiziran je bil preventivni urološki pregled za 41 delavcev Premogovnika Velenje in 45 delavcev HTZ Velenje. Pri dveh od 86 preventivno pregledanih moških je bila ugotovljena povišana vrednost PSA.

Obravnave, analize

Predstavniki službe VZD so redno sodelovali na **obravnavah nezgod** v posameznih obratih in službah ter v okviru svoje službe obravnavali in analizirali vse primere nezgod. Posebna pozornost je bila posvečena raziskavi nezgod, ki so se pripetile zaradi kršenja varnostnih predpisov, okvar strojev ali delovnih naprav, in nezgodam, pri katerih je bilo na obravnavah ugotovljeno, da so se pripetile zaradi več vzrokov.

Zaradi **kršenja varnostnih predpisov** so se v letu 2009 poškodovali 3 delavci, kar sta 2 manj kot v letu 2008. Zoper te delavce je bil predlagan disciplinski postopek.

V letu 2009 na področju VZD ni bilo sprejetih novih inter-

Pregled preverjanj znanja

2009	Vključenih	Opravilo
obratovodje (delavci z republ. strok. izpitom)*	18	18
poslovodje	15	15
nadzorniki	226	223
KV, PK in NK delavci	946	914**
strelci	36	36
figuranti	5	5
vodiči (MPS)	8	8
strojniki GHH in STT	2	2
kombajnisti	0	0
strojniki VDL	0	0
tečaj za strojevodje AKU lokomotive	0	0
skupaj	1.256	1.221

*vsi, ki so sodelovali kot člani komisije za preverjanje znanja nadzornikov (obratovodje, teh. vodje, vodje služb, strokovne osebe VZD)

**odsotni zaradi bolniške, rehabilitacije

nih pravilnikov, redno pa so dopolnjevali interni splošni akt **Izjava o varnosti z oceno tveganja**. Med drugim sta bili izdelani dve oceni tveganja za stroje in naprave, in sicer za napredovalni stroj GPK PV in podajalnik lokov PL08 PV. Poleg tega so pričeli z obnovitvijo ocene tveganja za administrativna delovna mesta, ki se bo nadaljevala tudi v letu 2010, da bi jo naredili preglednejšo in bolj uporabno.

Preizkusi znanja delavcev so v obratih in službah potekali celo leto. Poleg rednega preverjanja znanja delavcev v matičnem podjetju je bilo opravljeno preverjanje tudi za delavce podjetij HTZ, PLP, GOST in RGP – Kamnolom Paka. Usposabljanje za prvo pomoč je bilo izvedeno v okviru seminarja za delavce pred letnim preverjanjem znanja. Premogovnik Velenje svoj odnos do okolja opredeljuje kot enega od pomembnih strateških ciljev in področje vplivov rudarskih del na okolje obvladuje skladno s predpisi na področju varovanja okolja in standarda ISO 14001.

Ukrepi za izboljšanje stanja

Tudi v letu 2010 bodo glavne aktivnosti Službe VZD usmerjene v neposredno nadziranje in kontrolo izvajanja varnosti in zdravja pri delu v Skupini PV v skladu z vso ustrezno zakonodajo in drugimi dokumenti.

Nadaljevali bodo s projektom Ali delam dovolj varno in vsemi njegovimi podprojekti. V sklopu projekta bo treba ustrezno rešiti sistem nagrajevanja oziroma stimulacije za preprečevanje in zmanjšanje števila nezgod in bolniške odsotnosti z dela.

Leta 2005 je Premogovnik Velenje pridobil standard s področja varnosti in zdravja pri delu OHSAS 18001, ki je bil leta 2007 posodobljen in se smiselno dopolnjuje z za-

konodajo s področja varnosti pri delu ter že pridobljenimi standardi ISO 9001 in ISO 14001.

Glede na ugotovitve bodo v Službi VZD nadaljevali ali okrepili dejavnosti na teh področjih:

- redno seznanjanje in ozaveščanje zaposlenih s celovito varnostno problematiko z orodji internega komuniciranja (Rudar, HTZ Novice, interni radio, videostrani, oglasne deske ...);
- priprava in uvajanje aktualnih vsebin s področja varnosti in zdravja v izobraževanje in preverjanje znanja zaposlenih v PV in hčerinskih podjetjih, ki izhajajo iz najpogostejših napak in odstopanj pri izvajanju rednih delovnih opravil;
- redno izvajanje plana preventivnih pregledov na področju požarne varnosti in pomoč pri izvedbi gasilskih reševalnih vaj;
- preverjanje znanja zaposlenih neposredno na njihovih delovnih mestih v skladu s 24. členom ZVZPD in SN 06/2005;
- sprejem ukrepov proti kršiteljem pravil varnega dela, posredovanje podatkov oziroma ugotovitev z obravnav nezgod delavcem v jami za zmanjševanje števila nezgod in stroškov v zvezi z njimi;
- analiza primernosti in zadovoljstva zaposlenih z osebno varovalno opremo ter zagotavljanje optimalne opreme;
- sodelovanje s pooblaščenimi zdravniki Dispanzerja medicine dela, prometa in športa ZD Velenje
- večja skrb za kakovostno izobraževanje pripravnikov o pravilnem izvajanju del (dajanje zgleda, navajanje na pravi način dela, opozarjanje ...).

Po poročilu Službe VZD, Diana Janežič

Varnost in zdravje pri delu v HTZ Velenje

Služba varnosti in zdravja pri delu v Premogovniku Velenje je izdelala poročilo s tega področja tudi za HTZ Velenje in mnoge ugotovitve iz poročila za PV veljajo tudi za HTZ.

V letu 2009 se je v HTZ Velenje skupno ponesrečilo 34 delavcev, od tega 24 pri delu in so zaradi posledic nezgode bili na bolniškem dopustu, 7 delavcev se je poškodovalo pri delu, a je bila nezgoda obravnavana le kot nevarni dogodek, 3 delavci pa so se poškodovali na poti na delo ali z dela.

V dispanzerju Medicine dela, prometa in športa Zdravstvenega doma Velenje so v letu 2009 opravili 448 preventivnih pregledov delavcev, zaposlenih v podjetju HTZ. Obseg in vsebino pregledov so določili na osnovi obremenitev in škodljivosti, ki so opredeljene v ocenah tveganja za delovna mesta, na katera so delavci razporejeni.

Med pregledanimi je bilo 9 žensk in 439 moških. Povprečna starost pregledanih je bila 43,8 leta, 71,42 odstotka pregledanih pa je bilo starih več kot 40 let.

Prehranjenost

Prehranjenost so ocenili na osnovi indeksa relativne telesne mase. Iz grafa lahko razberemo, da je prekomerno debelih kar 82 oz. 18,3 odstotka pregledanih. Če temu dodamo še 19,2 odstotka debelih in 28,35 odstotka zmerne debelih, je rezultat zelo neugoden, saj ima kar 65,85 odstotka pregledanih prekomerno telesno težo.

Normalno prehranjenih je 30,14 odstotka, prenizko telesno težo pa ima 4,02 odstotka pregledanih.

Anamnestični podatki kažejo, da kadi skoraj 30 odstotkov pregledanih, alkohol pa jih uživa 52,24 odstotka.

Občasno se rekreira 65,77 odstotka delavcev, redno 16,78 odstotka, medtem ko se 17,45 odstotka pregledanih z rekreacijo ne ukvarja.

Ugotovljene bolezni

81 oseb nima nobene diagnoze, ostali pa v povprečju 1,21 diagnoze na osebo.

Na prvem mestu so **endokrine, prehranske in presnovne bolezni**, kar je povezano s tem, da ima skoraj 66 odstotkov pregledanih prekomerno telesno težo. Pri 95 delavcih so opravili preiskave lipidograma. 63,10 odstotka ima povečan holesterol v krvi, 39 odstotkov pa povečane trigliceride. Krvni sladkor je povečan pri 17,63 odstotka oseb. Delavce je treba motivirati za bolj zdrav način življenja in preventivne rekreativne aktivnosti. Priporočajo vključitev v zdravstveno vzgojne programe v okviru programa CINDI.

Na drugem mestu so **okvare vida in bolezni oči**. Pri 26,50 odstotka pregledanih je prisoten slabši bližinski vid, kar je odraz staranja populacije. Če je okvaro vida možno izboljšati s korekcijskimi pripomočki, morajo delavci uporabljati očala ali kontaktne leče. Pri slabovidnosti, kjer korekcija vida ne izboljša dovolj, so potrebne določene omejitve.

Primerjava števila nezgod z bolniškim dopustom po stroškovnih mestih

Stroškovno mesto	2006	2007	2008	2009
ESTO	2	2	4	3
SIPO		1	2	
Eksterni programi	2	3	6	3
Center za izobr. in uspos. invalidov				
Novi programi		2		
Pralnice			1	
Kopalnice	1			
Zaščita		1		
Služba varovanja			1	1
Ravnanje s sekundarnimi surovinami	1	1		2
Studio HTZ				
Komunalne storitve	3	1		
Izobraževanje in usposabljanje	5	5	2	3
Strojni remont	4	6	3	3
Elektroremont	4		2	
Reševalno-servisna dejavnost				
Proizvodnja gradbenega materiala			1	
OUTN	11	12	11	13
Logistika	6	6	7	2
Rudarski programi	25	24	24	18
HTZ Velenje	32	32	32	24

Na tretjem mestu so **okvare sluha in obolenja ušes**. Kar 39 odstotkov pregledanih je imelo patološki izvid ADG. Delavci morajo redno uporabljati osebna zaščitna sredstva za sluh kadar prekomernega hrupa ni mogoče zmanjšati z ukrepi tehničnega varstva pri delu.

60 odstotkov pregledanih je zmožnih za delo, na katerega so razporejeni, 36 odstotkov jih ima pri delu določene omejitve. Pri 64 odstotkih delavcev so ugotovili lažje okvare zdravja, 12 odstotkov ima srednje okvare zdravja, 1,5 odstotka pa težje okvare zdravja. Med pregledanimi je bilo 114 delavcev s statusom invalida, pri katerih so okvare zdravja trajne.

Po statističnih podatkih so ugotovili splošno **boljše kazalce zdravstvenega stanja** delavcev kot v preteklem letu, razen pri okvarah sluha. Le-te so trajne in se z leti poslabšujejo. Med priporočenimi ukrepi so na prvem mestu ukrepi tehničnega varstva pri delu za zmanjševanje hrupa, delavce pa je treba zaščititi z osebnimi zaščitnimi sredstvi za sluh in jih motivirati, da predpisana zaščitna sredstva uporabljajo ter uporabo tudi nadzorovati.

Pri vzdrževanju strojev zmanjšali stroške in zastoje

Na začetku leta, ko so zbrani vsi podatki o delu v preteklem letu, smo tudi na področju Vzdrževanja izdelali temeljito analizo našega dela v letu 2009. Veliko dela je bilo opravljenega in ocenjujem, da smo pomembno prispevali k realizaciji letnega plana Premogovnika Velenje.

Večja dela v letu 2009 so bila:

- montaža 3 odkopov (skupaj 6.000 ton opreme),
- demontaža 4 odkopov (skupaj 7.400 ton opreme),
- montaža 14 napredovalnih strojev,
- montaža in demontaža 82 vrtalnih garnitur,
- montaža 28 km cevovodov za tehnološko vodo, komprimirani zrak, odpadno vodo in emulgat,
- montaža različnih vrst transporterjev za transport premoga v skupni dolžini 8,1 km,
- zamenjava transportne gume na transporterju s trakom T-10,
- izčrpanih 2.000.000 m³ vode iz jame,
- 40.000 voženj po jašku NOP z izvoznim strojem GHH,
- poraba 22 ton vseh vrst olj in 2.100 kg masti,
- montaža in demontaža kablov v dolžini 115,8 km,
- montaža in demontaža 34 transformatorskih postaj v jami,
- 10.595 pregledov EX-naprav,
- implementacija in pričetek dela v produkciji programa Maximo, ki služi kot informacijska podpora vzdrževanju.

Uspešnost našega dela spremljamo s kazalniki, ki so vezani na tri glavna področja: materialni stroški, zastoji in varnost pri delu.

Stroški

Pomemben podatek za področje Vzdrževanja so stroški materiala, to so tisti stroški, na katere lahko s svojim delom bistveno vplivamo. V letu 2009 smo imeli 2.748.700 € materialnih stroškov, kar je za 645.900 € manj, kot smo

planirali.

Iz diagrama o planiranih in doseženih stroških je razvidno, da je bila večina prihranka dosežena v Strojni službi (22 odstotkov manj), medtem ko so v Elektroslužbi imeli 5,8 odstotka nižje stroške od planiranih.

Da smo uspeli v celoti stroške znižati za 19 odstotkov, je rezultat uspešne realizacije ukrepov, ki smo si jih zastavili v začetku leta. Največji prihranki so bili na kontih: nadomestni deli za osnovna sredstva, vodovodni material, vijačni material, goriva ter orodje in embalaža.

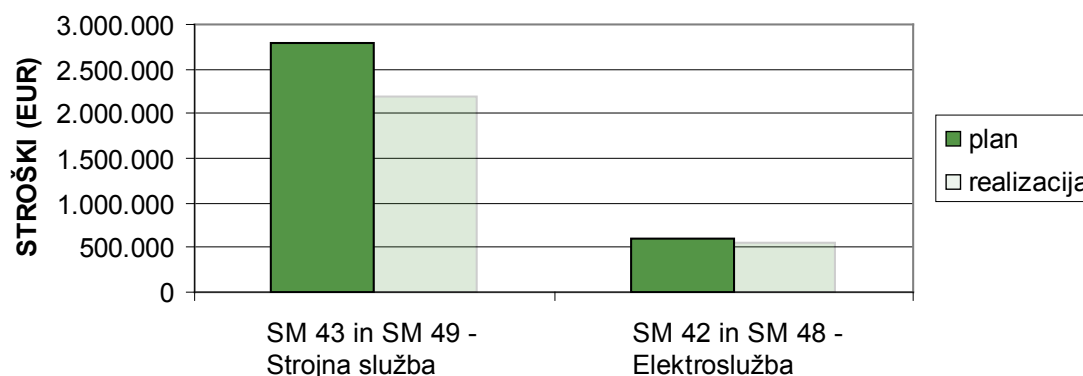
Daleč največji prihranek je bil na kontu »nadomestni in rezervni deli«, kar kaže na to, da uporabniki strojev in naprav bolj skrbno ravnaajo z opremo in da smo s kvalitetnim vzdrževanjem prispevali k daljši življenjski dobi posameznih delov strojev.

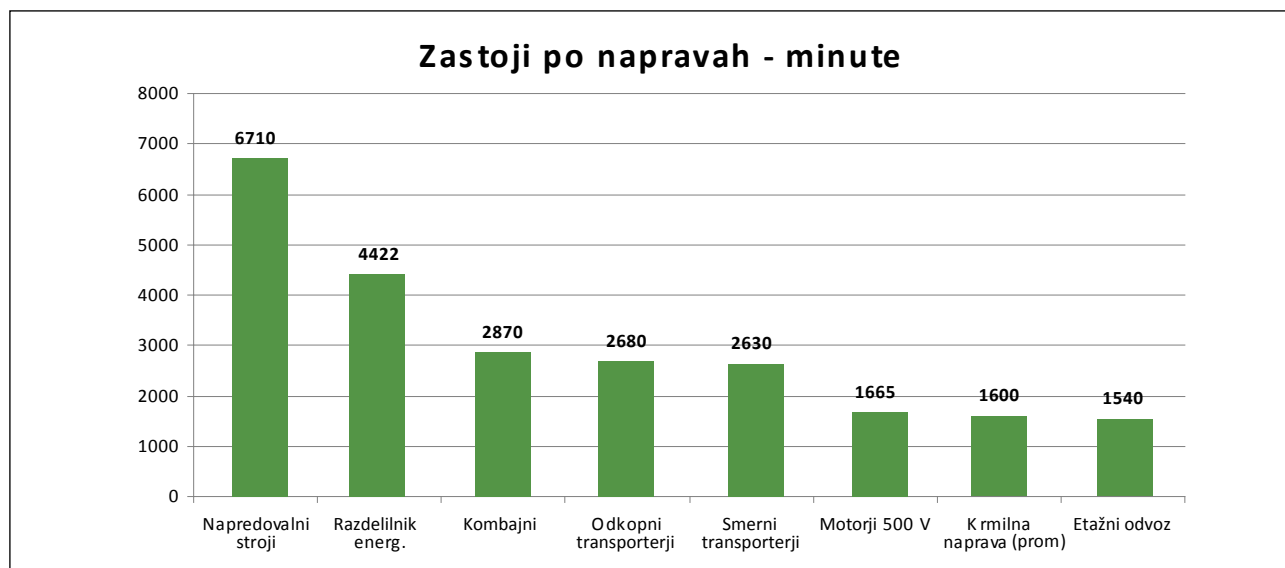
Pri tem je treba poudariti, da z zmanjšanjem materialnih stroškov nismo zmanjšali varnosti strojev in naprav. Pri uvajanju varčevalnih ukrepov smo iskali še neizrabljene možnosti prihranka, nikoli pa to ni vplivalo na varnost zaposlenih ali zmanjšano obratovalno zanesljivost strojev.

Zastoji

Zastoji so na področju Vzdrževanja eden najpomembnejših kazalnikov uspešnosti našega dela. Vse zastoje skrbno zapisujemo, analiziramo vzroke za nastanek in uvajamo korektivne ukrepe, da se taki ali podobni zastoji ne bi več zgodili. Pri tem smo bili v letu 2009 veliko uspešnejši kot v letu 2008, število in čas trajanja strojnih in elektrozastojev sta manjša in v primerjavi s preteklimi leti kažeta trend postopnega zmanjševanja.

**PLANIRANI IN DOSEŽENI STROŠKI MATERIALA
V LETU 2009**

Največ zastojev imamo na napredovalnih strojih GPK in Noell, ki so že stari in dotrajani. Lani smo pričeli s postopno menjavo napredovalnih strojev z novim strojem GPK-PV. Dosedanje izkušnje pri uporabi in vzdrževanju tega stroja so zelo dobre, z nadaljnjo menjavo starih strojev GPK pa bomo imeli bistveno manj zastojev pri teh tipih strojev. Okvare na ostalih strojih so nastale zaradi težkih delovnih razmer in zahtevajo večji obseg vzdrževalnih del.

Zlomi ali utrgi so najpogostejši vzroki za zastoje. Do njih prihaja največkrat zaradi preobremenitve na najbolj izpostavljenih delih strojev. Vzrok za preobremenitve so obratovalne razmere in občasno tudi nenamenska uporaba. Iz leta v leto se povečujejo zastoji zaradi okvare krmilja, in sicer zaradi vse večjega obsega te opreme v jami. Do okvare krmilja prihaja zaradi več vzrokov, najpogosteje pa na to vplivajo vibracije, ki jih povzročajo stroji pri svojem obratovanju.

Varnost pri delu

V letu 2009 smo imeli 18 nezgod, enako število smo imeli tudi v letu 2008. Vse nezgode so bile lažje, najpogostejši vzrok zanje pa je organizacija dela, sledijo delovno okolje in več združenih vzrokov.

V Strojni in Elektroslužbi se delavci zelo intenzivno upokojujejo, prihajajo novi delavci, ki za samostojno delo potrebujejo veliko usposabljanja in izkušenj. Med ukrepe za zmanjšanje števila nezgod zato postavljamo na prvo mesto usposabljanje delavcev ter prenos znanja in izkušenj na novo zaposlene delavce tako na delovnih mestih kot pri

remontnih delih na strojih v remontnih delavnicah HTZ Velenje.

Doseženi rezultati na posameznih področjih nas navdajajo z optimizmom. Rezultati so dobri in za to so zaslužni vsi zaposleni na področju Vzdrževanje. V letnih poročilih Strojne in Elektroslužbe smo analizirali stanje in izluščili področja, kjer še imamo možnosti za izboljšanje stanja. Tudi v leto 2010 vstopamo odločni, da bomo poskušali z dodatnimi ukrepi še zmanjšati materialne stroške vzdrževanja.

Odločitev, da premog pridobivamo na največ dveh hkrati delujočih odkopih je že konec leta 2009 pokazala veliko prednosti, pravi rezultati pa bodo vidni v letu 2010. Doseganje planirane proizvodnje je pri taki organizaciji dela zelo odvisno od obratovalne zanesljivosti. Vsak zastoj na odkopu pomeni v tistem trenutku 50-odstotni izpad proizvodnje, zato moramo število in čas trajanja zastojev v letu 2010 še zmanjšati.

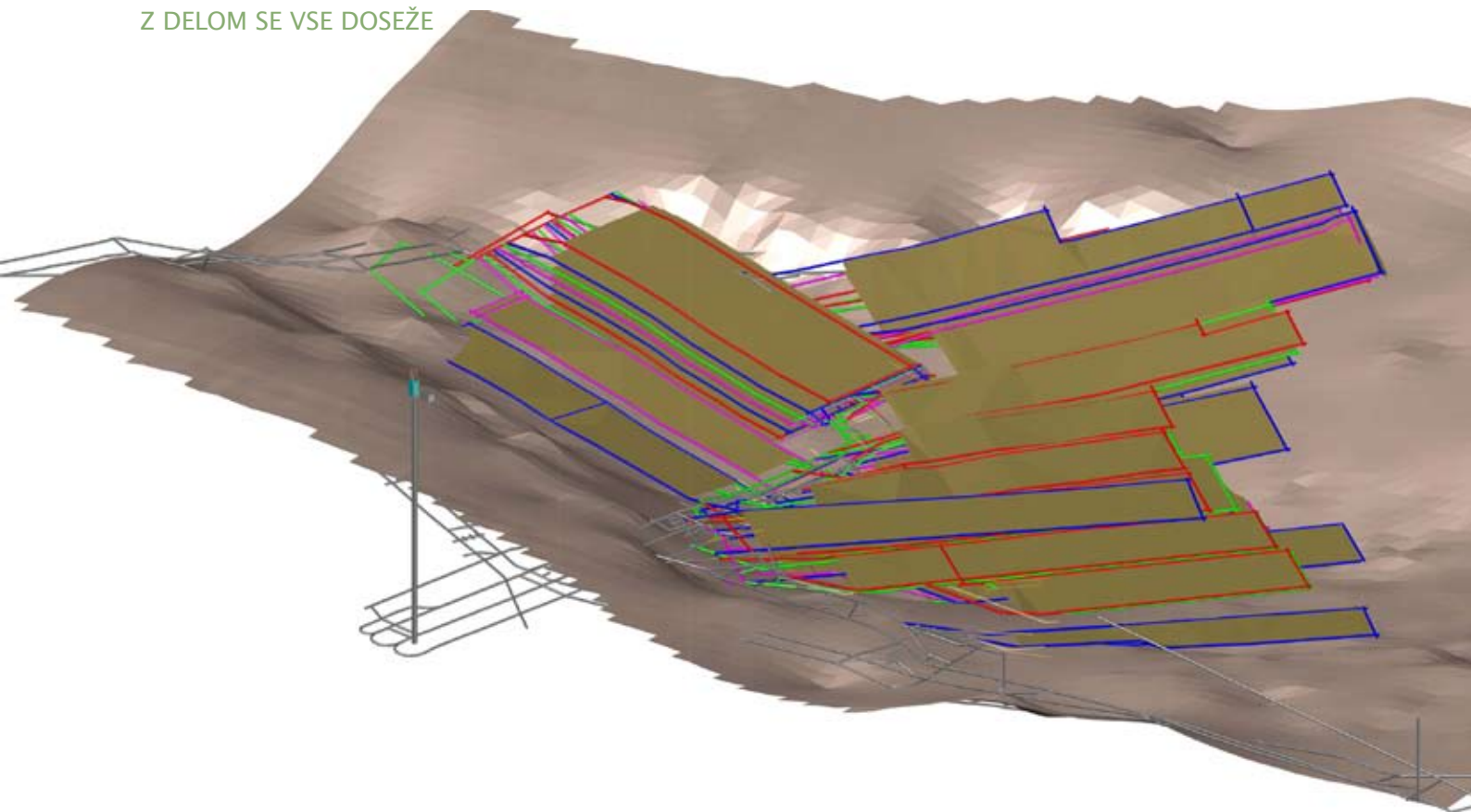
Na področju Vzdrževanje smo v letu 2009 intenzivno delali pri projektu Zanesljivost obratovanja v primerjavi s stroški. Tudi v letu 2010 bomo delo pri njem nadaljevali in verjamem, da bo to pomembno prispevalo k obvladovanju stroškov in večji obratovalni zanesljivosti.

Pavel Skornšek,
vodja Vzdrževanja

Proizvodnja januar 2010

odkop	načrtovano	doseženo	+/-	%	ton na dan
-120/B	160.000	159.443	-557	99,65	7.972
-50/B	180.000	187.704	7.704	104,28	9.385
Proizvodnja	340.000	347.147	7.147	102,10	17.357
Priprave	8.000	10.760	2.760	134,50	538
Skupaj PV	348.000	357.907	9.907	102,85	17.895

Koncept odkopavanja jam PV

Odkopne plošče, ki jih bomo odkopavali v prihodnosti, ležijo v srcu kadunje. Levo prevažalni jašek NOP.

progo. Šele po izdelavi vseh teh objektov bo možno pristopiti k izdelavi etažnih prog za posamezne odkopne plošče. Do pričetka odkopavanja v stebru CD bodo v severnem krilu jame Preloge (G-plošče) odkopani že trije nivoji. Temu bo sledilo odkopavanje treh nivojev v stebru CD, nato pa se odkopavanje seli zopet na naslednje tri nivoje G-plošč. »Ta dinamika odkopavanja v stebru CD in na G-ploščah se bo ponavlja do konca odkopavanja v teh območjih. Kot zadnja bo na območju jame Preloge odkopana etaža k. -140, za katero se bodo kot etažne proge uporabile glavne navezave za steber CD,« še pojasni Kodrič. Za nadaljevanje odkopavanja v jami Pesje (krovninski del) bo treba izdelati navezavi na obstoječi odvozno in zračilno progo. V tem delu jame Pesje bo odkopanih sedem nivojev, zadnji nivo bo predvidoma na k. -155.

Likvidacije objektov

V konceptu odkopavanja so natančno obdelane tudi likvidacije jamskih objektov ter prestavilo oziroma izdelava novih stabilnih objektov. »Odkopne plošče v krovninskem delu jame Pesje in v stebru CD se nahajajo v območju, kjer so izdelane glavne jamske komunikacije (odvozna in dostavna proga ...) in pomožni jamski objekti za severno krilo jame Preloge (skladišče olj in maziv, razdelilna transformatorska postaja, jamska črpalna postaja, črpališče na k. -120 ...).

Za nemoteno odkopavanje v tem območju bo treba pravočasno likvidirati omenjene jamske objekte. Z likvidacijami naj bi pričeli v letu 2010 in jih končali pred zaključkom odkopavanja na odkopni plošči F k. -65 v krovninskem delu jame Pesje. V letu 2014 bo možno etažo k. -80 v talninskem delu jame Pesje prezračevati skozi zračilni jašek Šoštanj, kar nam bo omogočilo likvidacijo zračilnega jaška Pesje,« je še povedal Božo Špegel (na zgornji fotografiji desno).

Pomen planiranja

Predstavljeni koncept odkopavanja je vsekakor dobra osnova za načrtovanje dela vsem drugim službam (nabava elektro in strojne opreme ter materiala, potrebni kadri, planiranje dela pripravskih delovišč ...).

»Predstavljeni koncept ne zajema samo prostorske razporeditve odkopnih plošč, ampak tudi dinamiko njihovega vključevanja v proizvodni proces. Zaradi velike medsebojne odvisnosti rudarskih del pomeni vsako neusklajeno odstopanje od začrtanega vrstnega reda njihove izvedbe težave pri doseganju dolgoročno planirane proizvodnje,« je opozoril Tomaž Kodrič in sklenil: »Zavedamo se, da je koncept »živa stvar«, ki se bo v prihodnje še dograjeval, vendar pa morajo biti vse spremembe verificirane in usklajene s predstavljenim konceptom.«

Diana Janežič

Reorganizacija in naloge Energetske službe

1. februarja je prišlo do organizacijskih in kadrovskih sprememb v Energetski službi. Zaradi racionalizacije dela na področju varčne rabe energije je bilo združeno vodenje Energetske pisarne v HTZ Velenje in delovanje energetskega managerja v Premogovniku Velenje.

Poraba vseh vrst energentov je v jami zelo velika.

Za nemoteno delo na tem področju je bila oblikovana nova enota – združena Energetska služba v okviru Razvojnega področja. V ekipi so trije delavci elektro- in strojne smeri.

Namen Energetske službe Premogovnika Velenje je delovanje na področju energetike s poudarkom na učinkoviti in varčni rabi energije (URE in VRE). Služba mora z energetskega knjigovodstva zagotoviti pregled nad rabo energije v PV in nadgraditi sedanje spremljanje rabe energije.

Okvir delovanja službe:

- analiziranje sistemov in rabe energije,
- vzpostavitev učinkovitega nadzora pri rabi energije,
- analiziranje in poročanje o stroških,
- predlaganje ukrepov za URE in VRE,
- sodelovanje z agencijami, inštituti in drugimi združenji na področju URE in VRE,
- ozaveščanje ciljnih javnosti.

Cilji Energetske službe so:

- varčna in učinkovita raba energije v sedanjih tehnoloških procesih,
- podpora pri investicijah z vpeljavo energetske varčnih sistemov,
- vzbuditi zavest pri zaposlenih, da je varčevanje z energijo nuja in ne modna muha,
- z ukrepi VRE doseči v srednjeročnem obdobju 10-odstotni prihranek porabe energije,
- ločeno merjenje porabe energije po uporabnikih in tehnologiji,
- učinkovit in transparenten nadzorni sistem rabe energije.

Energetska služba je odgovorna za učinkovito in varčno rabo vseh vrst energentov in vode v PV, kamor spada: električna energija, toplotna energija (ogrevanje in priprava sanitarne vode), tlačna energija (komprimirani zrak, visokotlačna črpaljšča) ter drugi energenti (goriva, plin ...).

Obvladovanje stanja in tekoče porabe

Za spremljanje rabe posameznih energentov je treba pridobiti podatke o vgrajenih sistemih, porabi energentov in stroških zanj. V Pripravi dela bodo zbrali tehnične podatke o:

- razvodu električne energije in glavnih porabnikov električne energije,
- inštalirani moči strojne in elektroopreme po objektih,
- vgrajenih sistemih in razvodu toplote za ogrevanje in sanitarno vodo po objektih,
- sistemu distribucije pitne in tehnološke vode,
- prezračevalnih in klimatskih sistemih (lokacije, moči, obratovanje),
- vgrajenih sistemih razsvetljave po posameznih lokacijah,
- lokacijah in razvodu sistemov komprimiranega zraka in tlačne energije.

Tehnološki podatki, ki jih bo Energetska služba zagotavljala ločeno za zunanje objekte in jamo, so:

- poraba električne energije,
- poraba toplote in vgrajene moči za ogrevanje objektov in sanitarne vode,
- poraba pitne in tehnološke vode,
- proizvodnja in poraba komprimiranega zraka,
- podatki o načinu oskrbe z energenti,
- mesečna in letna poraba posameznih energentov in vode.

Energetski pregledi

Opravljen je bila študija, ki podaja krovni energetski pregled Premogovnika Velenje po priporočilih Ministrstva za okolje in prostor in je osnova za nadaljnje pristope k URE in VRE. Energetski pregled je osnovni pristop k varčni rabi energije. Na njegovi podlagi bodo opredeljeni potrebni koraki za energetsko varčen pristop, kot so: posnetek in analiza stanja (elektrika, toplota, voda, ocena sistemov), predlaganje ukrepov za varčnejšo rabo, priprava idejnih projektov, izvedba ter nadzor in spremljanje rezultatov. V Energetski službi bodo evidentirani in nadzorovani vsi energetski posegi na objektih.

Za vsako spremembo glede rabe energije (spremembe pri inštaliranih močeh elektroopreme, sprememba vgrajenih moči ogrevalnih elementov, razsvetljave, spremembe pri stikalnih blokih, dograditve naprav, ki porabljajo energijo ipd.), bo treba zagotoviti energetske sheme s točnimi

podatki o spremembah starega in novega stanja.

Vzpostavljena bo enotna baza podatkov, ki zajema energetske vidike podjetja za objekte na površini in v jami. Osnova za odločitev investiranja v URE in VRE je nabor predlaganih ukrepov energetskega pregleda kot celote ali posameznih sklopov,

ki so ocenjeni s primerjalno analizo koristi in slabosti nameravane izvedbe, vključno z ekonomskimi in finančnimi vidiki.

Po izvedenih investicijah bo sestavni del predane dokumentacije tudi načrt pričakovanih učinkov in prihrankov. O doseganju

načrtovanih učinkov bo služba vodila evidenco in pripravljala poročila; glede na investicijske zahteve tudi ločeno za posamezne večje porabnike energije.

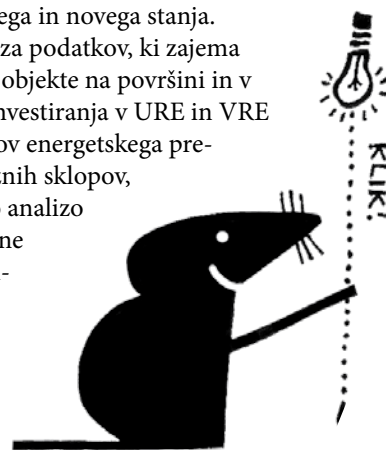
Sodelovanje, ozaveščanje, informiranje

V načrtu za srednjeročno obdobje 2008–2012 je bilo predvideno 10-odstotno zmanjšanje porabe energentov. V letih 2008 in 2009 je že bilo doseženo 7-odstotno zmanjšanje. Večina ukrepov se je nanašala na zmanjšanje porabe energentov na površini, v jami pa so možnosti še premalo izkoriščene. Ker je poraba energentov v jami zelo velika, bi ukrepi prinesli tudi velike učinke.

Sodelovanje med vsemi, ki so vključeni v procese pridobivanja premoga in v podporne procese, mora biti na tem področju dobro. Energetska služba ima odprta vrata za vse konstruktivne predloge vseh zaposlenih.

Eden ključnih elementov za varčno rabo energije je ozaveščanje ljudi in vzbujanje zavesti posameznika, da sta varčevanje in učinkovita raba energije nujnost. Energetska služba bo informirala in ozaveščala zaposlene v Skupini PV o dogajanjih na področju VRE in URE z internimi orodji komuniciranja, opozorilnimi nalepkami o varčni rabi, ipd. ter redno spremljala izvajanje nalog na področju URE in VRE, zapisanih v planih Premogovnika Velenje, programskih nalogah in drugih dokumentih.

Rajko Pirnat,
vodja Energetske službe

Strateška konferenca Skupine PV

Letošnja, že 13. strateška konferenca Skupine Premogovnik Velenje, bo potekala 11. in 12. marca ter bo razdeljena na dva dela.

Prvi dan bo namenjen razvojnemu delu, v okviru katerega bodo pregledani razvojni načrti družb znotraj Skupine.

Drugi dan bo namenjen prodajni konferenci in bo posvečen predvsem novim programom, ki prinašajo prihodke na trgih izven prodaje premoga.

Obisk iz BiH

24. in 25. februarja je Premogovnik Velenje obiskala delegacija iz Bosne in Hercegovine – med njimi Amer Jerlagić, generalni direktor Elektroprivrede BiH s sodelavci, Nihad Kadić, izvršni direktor za proizvodnjo, dr. Rešad Husagić, direktor Rudnika uglja Kreka v Tuzli, in novi direktor rudnika Breza. Obisk spada v program prodaje našega znanja v premogovnike iz držav JV Evrope. O obisku bomo poročali v marčevski številki Rudarja.

Skupina Premogovnik Velenje v medijih

Medijsko uspešnost podjetja na eni strani določajo danosti, kot so razmere na trgu, stopnja uspešnosti, produktivnosti, splošne razmere v medijskem prostoru. Na drugi strani pa je medijska uspešnost podjetja odvisna od načrtovanih posegov, organizirane komunikacijske dejavnosti, ki temelji na rednem spremljanju medijev ter na učinkoviti rabi različnih komunikacijskih strategij.

V Premogovniku Velenje je bilo lani nekaj odmevnih medijskih dogodkov (foto S. Sentočnik).

Novinarji ob ogledu jame tokrat za spremembo na drugi strani objekta.

Služba za odnose z javnostmi Skupine Premogovnik Velenje je pristojna za komuniciranje celotne skupine, zato konstantno spremlja njeno pojavnost v sredstvih javnega obveščanja s klippingom tiskanih in elektronskih medijev ter analizira objave. Klipping izvaja zunanja institucija, njena analiza pa je pomoč pri načrtovanju komunikacijskih aktivnosti.

Analiza medijskih objav kaže na to, da je bilo mogoče v obdobju med 1. januarjem in 31. decembrom 2009 v slovenskih medijih zaslediti 1.663 objav o **Premogovniku Velenje**, kar je za 365 oz. 28 % več kot v letu 2008. Pozitivno je bilo ocenjenih 1.566 objav oz. 94,2 % (23 % več kot v letu 2008), negativno je bilo ocenjenih 18 objav oz. 1,1 % (50 % več kot v letu 2008) ter nevtravno 79 objav oz. 4,8 % (558 % več kot v letu 2008).

Tematike, ki so doživele pozitivno publiciteto, se nanašajo na Muzej premogovništva Slovenije, gradnjo bloka 6, Milana Medveda, družbo HTZ z AquaVallisom, zaposlene in bivše zaposlene, Pihalni orkester Premogovnika Velenje, posebne štipendije in natečaj Zmagovalna ideja, poslovne rezultate ter PV Invest – Center starejših Zimzelen Topolšica.

Število načrtovanih objav je bilo 1.086, kar predstavlja 65,3 % celotne publicitete (13 % več kot v letu 2008). Največ pozitivnih objav je bilo v lokalnih medijih Naš čas in Radio Velenje, sledijo pa Večer, Dnevnik in Novi tednik. Največje število objav je bilo v oktobru (176), decembru (162) in juliju (146).

Negativne objave so se nanašale v glavnem na nasprotova-

nje bloku 6 in na lastniške deleže v Premogovniku Velenje. O podjetju **HTZ Velenje** je bilo lani v medijih 171 objav, od tega je bilo pozitivno ocenjenih 160 oz. 93,6 % ter nevtravno 11 objav oz. 6,4 %. Negativno ocenjena ni bila nobena objava.

Načrtovanih je bilo 145 objav, kar predstavlja 84,8 % celotne publicitete. Glavnina objav je zajemala teme: AquaVallis, donacija pitnika Pediatrični kliniki, priznanje GZS za inovacije, certifikat pranja in nege tekstila, priznanja inovatorjem v SAŠA regiji, program Sonelex, pridobitev certifikatov po zahtevah ISO standardov, naj sodelavec in poslovni rezultati. Prav tako kot v matičnem podjetju je bilo o HTZ Velenje največ objav v lokalnih medijih Naš čas in Radio Velenje, sledijo Novi tednik, Dnevnik in Večer. Največje število objav je bilo v aprilu (22), novembru (19) in januarju (17).

V Službi za odnose z javnostmi se zavedamo, kako pomembna je prava informacija ob pravem času, ker je to ključnega pomena pri predstavitvi celotne Skupine Premogovnik Velenje. Zato se trudimo z vsemi javnostmi, ki so opredeljene v Poslovniku o komuniciranju, pravočasno in kakovostno komunicirati ter z mediji negovati dobre odnose.

Služba za odnose z javnostmi

MIC je most med izobraževanjem in delom

V Medpodjetniškem izobraževalnem centru Šolskega centra Velenje so 28. januarja pripravili pono-voletno srečanje za svoje poslovne partnerje. MIC, katerega moto je »most med izobraževanjem in delom«, sodeluje na področju izobraževanja s približno 400 podjetji in podjetniki iz cele Slovenije.

Podpisniki dogovora o sodelovanju z MIC

Na srečanju so predstavili pomembne dogodke MIC v lanskem letu in letošnje projekte, med katerimi načrtujejo tudi razvoj in ponudbo izobraževalnih programov za podjetja in izobraževalne institucije v JV Evropi, saj je z vso ponudbo znanj za MIC Slovenija že premajhna. Trenutno sodelujejo v 17 mednarodnih projektih, nudijo programe izobraževanja in usposabljanja dijakom drugih držav ter ponujajo opremljanje laboratorijev in učilnic šolam v tujini. Vodja MIC **Darko Lihtineker** je poudaril, da je MIC »center odličnosti, sodobnih tehnologij, kovnica znanj za mlade in odrasle, ki so vključeni v redne in izredne programe izobraževanja na srednje-, višje- in visokošolskem nivoju. Vrednost centra je 14 milijonov evrov, udeležencem – lani jih je bilo 1.790 – pa nudi pridobivanje

Srečanje je poživil dramski igralec Boris Kobal z monokomedijo Kdo vam je pa to delu?

praktičnih in funkcionalnih znanj v sodobno urejenih laboratorijih in delavnicah.«

To pa še ni vse. Skoraj 80 odstotkov te sodobne opreme so razvili sami, zelo dejavni in uspešni so tudi v raziskovanju, razvoju, prototipni izdelavi izdelkov, v projektne delu in energetskem inženiringu.

Že nekaj let dobro sodelujejo z Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije in pred dvema letoma so z njo podpisali pogodbo o sodelovanju. Na tokratnem srečanju pa so podpisali dogovor o sodelovanju še z Gorenjem Velenje, Centrom za poslovno usposabljanje pri Gospodarski zbornici Slovenije, Premogovnikom Velenje in TE Šoštanj.

Diana Janežič

Informativni dan v ŠCV

V petek in soboto, 12. in 13. februarja, sta bila po celi Sloveniji v srednjih, višjih in visokih šolah informativna dneva. Šolski center Velenje je predstavil možnosti in pogoje za izobraževanje v 30 srednješolskih in 6 višješolskih strokovnih programih. Na informativnih dnevih Rudarske, Strojne in Elektrošole je sodeloval tudi Premogovnik Velenje. Večina učencev, ki se udeležijo informativnih dni na Rudarski šoli, se kasneje tudi vpiše v rudarske programe, zato sta Franci Rošar in Majda Lampret iz IC SPV ob tej priložnosti podrobneje predstavila potek praktičnega usposabljanja in možnosti za pridobitev kadrovske štipendije.

Predstavitve poklicev v rudarstvu se je letos udeležilo 23 bodočih geostrojnikov rudarjev in 29 geotehnikov.

Do zdravja z dobrimi medsebojnimi odnosi

»Evropa in z njo Slovenija sta pred eno najzahtevnejših nalog v svoji večtisočletni zgodovini. V zadnjih dveh desetletjih se je pri nas in v Evropi na leto rojevalo skoraj pol manj potomstva kakor od leta 1945 do 1980. V naslednjih desetletjih bo torej starih ljudi dvakrat več kot sedaj, srednja ali zaposlena generacija pa bo manjša od sedanje. Za Slovenijo so ti podatki še bolj pereči, ker smo majhen narod.«

S takšnim orisom stanja staranja evropskega prebivalstva je svoje predavanje 12. februarja začel profesor **dr. Jože Ramovš**, predstojnik Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje, ki ga je Izobraževalni center Skupine PV povabil, da v Premogovniku Velenje pripravi predavanje o medgeneracijskem sožitju za skupino sodelavk in sodelavcev iz Strokovnih služb. Kot je povedal predavatelj, so programi medgeneracijske socialne mreže za kakovostno staranje in solidarno sožitje med generacijami usmerjeni v reševanje današnjih perečih demografskih nalog evropske in slovenske kulture. O njih govori dokument Sveta EU o odzivu na današnje demografske spremembe z naslovom »Nova solidarnost med generacijami« (2005).

Sodobni evropski demografski problemi in z njimi povezane naloge so:

- rodnost je veliko prenizka za naravno obnavljanje starajočega se prebivalstva;
- mlada generacija se težko vključuje v samostojno zaposlitev in družinsko življenje;
- srednja generacija zgodaj odhaja v pokoj – s tem je povezano protislovje, da je tretja generacija danes ekonomsko najbolj samostojna in zdravstveno sposobna v dosednji zgodovini, obenem pa s pokojninami sistemsko najbolj odvisna od srednje, najbolj družbeno marginalizirana in osebno osamljena;
- naglo narašča delež tretje generacije, zlasti najstarejših ljudi, ki potrebujejo veliko oskrbe in nege;
- mlada, srednja in tretja generacija so v današnjem načinu življenja med seboj premalo povezane, da bi se poznale, doživljale komplementarno dopolnjevanje in na tej osnovi razvijale medgeneracijsko solidarnost – ta pa je temeljna človeška lastnost za preživetje posameznika in družbe;
- družina čedalje težje oskrbuje stare onemogle družinske člane;
- človek evropske kulture ne doživlja, da je starost enako smiselna in vredna v človeškem življenju, kot sta obdobji mladosti in srednjih let, ampak se pogosto utaplja v doživljanju življenjske brezcilnosti ali bivanjske praznote.

Staranje prebivalstva tudi pomeni, da ljudje v povprečju živimo tri življenjska obdobja – mladost, srednja leta, čas po upokojitvi, od katerih je vsako dolgo okoli 30 let. Za vsakega posameznika je zelo pomembno, kako kakovostno jih živi ter kako se med seboj razumejo in sodelujejo vse generacije. Kajti vse generacije so ena skupnost.

Bolj zdravo živeti

Kot je poudaril predavatelj, je vsekakor veliko lepše in lažje živeti, če smo zdravi. O tem je veliko napisanega in povedanega. Ni težko najti nasvetov, kako se zdravo prehranjevati in kako pomembno se je vsak dan gibati. Tretji zelo pomemben faktor zdravja in zdravega staranja pa so dobri medsebojni odnosi. Ni nepomembno, da si človek najbolj pokvari svoje zdravje v srednjih letih, ko nanj pritiskajo zahteve ustvarjanja položaja, kariere v službi, družine, osebne družbe in ko smo večino časa v stresu.

»Mnogo upokojencev je pet let po upokojitvi bolj zdravih kot pet let pred njo,« je dejal dr. Ramovš. Zdravje ni le odsotnost bolezni, ampak je »čim bolj popolno telesno, duševno in sožitno (socialno) blagostanje vsakega človeka,« piše v Ustanovni listini Svetovne zdravstvene organizacije. Pomembni so torej telesno, duševno, duhovno in socialno zdravje. O slednjem se najmanj govori in nanj najmanj pazi. Socialne motnje so osamljenost, čudaštvo, zapiranje vase, nesodelovanje, napadalnost, nestrpnost, sovražnost, slabo komuniciranje ...

Socialno zdravje krepimo predvsem z razvijanjem svojih najglobljih sposobnosti za sočutje z drugim človekom in sodoživljanje z njim ter s stalnim učenjem kakovostnega komuniciranja z drugimi, ki obsega tri veščine: pripovedovanje, poslušanje in molčanje.

Prižigajmo luč!

Izboljšanje odnosov z drugimi je odvisno le od enega človeka: samega sebe. »Tako ko začnemo pričakovati izboljšanje odnosov od drugih, smo že s tem pričakovanjem v svoji glavi odnose poslabšali,« je ob koncu predavanja nazorno povedal dr. Ramovš.

Pomembno je, da k drugim ljudem pristopamo s pozitivnimi mislimi in vidimo v njih dobro. »Prižigati luč pomeni, da vsakega človeka – ženo, moža, otroka, ostarele starše, sodelavce, prijatelje, sosede – vidim, doživljam,

opazim kot nekaj lepega, pozitivnega, prijetnega, da me srečanje z njimi navduši, razveseli. Takšna reakcija v našem možganskem centru sproži dobro razpoloženje in sproščenost v telesu, kar neposredno vpliva na manjšo zdravstveno ogroženost telesnih organov.«

Dr. Ramovš je priznal, da se je takšnega ravnanja treba zavestno učiti in to učenje lahko traja nekaj let, a ves čas in moč, ki ju človek posveti svoji družini, domu in širši skupnosti, sta nenadomestljiva naložba za kakovostno staranje in sožitje med generacijami.

Diana Janežič

Dr. Ramovš je socialni delavec in doktor antropologije ter ima Evropsko diplomu psihoterapije. Posveča se socialni problematiki zasvojenosti, v zadnjem desetletju pa dela predvsem na področju socialne gerontologije in gerontogike, pri čemer so v ospredju njegove znanstvene in akcijske pozornosti medgeneracijski odnosi.

Dr. Ramovš je predsednik Strokovnega sveta za socialno varstvo pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve RS. V Svetu Evrope je član Skupine strokovnjakov za izboljšanje kvalitete življenja starih odvisnih ljudi. Je oče štirih otrok.

Očistimo Slovenijo, očistimo Velenje!

Mestna občina Velenje je pristopila k vseslovenski akciji Očistimo Slovenijo v enem dnevu. Akcija, ki jo organizira večja skupina prostovoljcev, bo v soboto, 17. aprila 2010. K akciji so pristopili že več kot polovica slovenskih občin, šole, komunalne službe, nevladne organizacije in več kot 200.000 prostovoljcev iz cele Slovenije.

Skupaj bomo skušali odstraniti več kot 20.000 ton ilegalno odloženih odpadkov in tako prispevati k večji okoljski ozaveščenosti ljudi. Rezultat akcije bo tudi digitalni register divjih odlagališč po Sloveniji. Akcija Očistimo Slovenijo v enem dnevu bo potekala po vzoru uspešne estonske čistilne akcije »Let's Do It 2008«, v kateri je 50.000 prostovoljcem v enem samem dnevu uspelo odstraniti 10.000 ton ilegalno odvrženih odpadkov. V običajnih okoliščinah bi država za to potrebovala 3 leta in več kot 22 milijonov evrov.

Konec februarja bomo aktivirali **brezplačno telefonsko številko** Mestne občine Velenje **080-88-09**, kamor boste lahko prijavili informacije o divjih odlagališčih v MO Velenje.

Več o akciji lahko preberete na spletni strani MO Velenje www.venenje.si in www.ocistimo.si. Prijazno vabimo vse občanke in občane, da se pridružite akciji Očistimo Slovenijo v enem dnevu in tako pomagate k čistejšemu in bolj zdravemu okolju, v katerem živimo. Vsi posamezniki in skupine, ki bi želeli aktivno sodelovati, se lahko prijavite na elektronski naslov ocistimo@venenje.si.

MO Velenje

Tudi letos predstava ob 8. marcu

Lani je bila za sodelavke v Skupini Premogovnik Velenje prvič pripravljena glasbeno-plesna predstava ob 8. marcu. Sprejele so jo zelo lepo in bile vesele takšne pozornosti od dnevu žena.

Tudi letos bomo v Skupini PV dan žena počastili na podoben način: 299 sodelavk si bo lahko ogledalo predstavo Pa ne spet Briljantina, ki so jo pripravili mladi iz Šole za storitvene dejavnosti ŠCV.

Predstava bo v ponedeljek, 8. marca, ob 12. uri v Domu kulture Velenje.

Izobraževanje »starih« in novih notranjih presojevalcev

Premogovnik Velenje ima že več let uvedene standarde sistemov vodenja. Lani je certifikate za sistem vodenja kakovosti, sistem ravnanja z okoljem ter sistem varnosti in zdravja pri delu pridobila tudi hčerinska družba HTZ Velenje. Skladnost z zahtevami standardov je treba najmanj enkrat na leto preveriti. Preverjanje poteka z notranjo presojo, ki jo opravijo notranji presojevalci v podjetju, in zunanjo presojo, ki jo izvede pooblaščen zunanja institucija.

Za uspešno izvedbo presoje morajo biti presojevalci ustrezno usposobljeni. V ta namen smo v januarju in februarju izvedli dve obliki izobraževanja. Najprej so bili na osvežitvenem izobraževanju notranji presojevalci, ki presoajo že dalj časa, sredi februarja pa se je za nove notranje presojevalce usposobilo še 20 sodelavcev.

Zaradi povezanosti procesov Premogovnika Velenje in HTZ Velenje smo se odločili, da bomo letošnje presoje izvedli skupaj. Notranja presoja v obeh družbah bo v marcu.

Pred zunanjo presojo bo v obeh družbah potekal vodstveni pregled, kjer odgovorne osebe procesov poročajo vodstvu o doseganju zastavljenih ciljev. Tudi zunanja presoja sistemov vodenja bo letos skupna in bo predvidoma v maju.

Nove izdaje standardov

Osvežitveno izobraževanje za »stare« presojevalce je vodila **Tatjana Žagar**, zunanja sodelavka Slovenskega inštituta za kakovost in meroslovje na področju presoje, ki deluje v zadnjih petih letih predvsem kot sodelavka pri uvajanju sistema kakovosti v šolski prostor in nevladne organizacije. Po osnovni izobrazbi je kemičarka in biologinja in je sprva veliko delala na področju varovanja okolja. Premogovnik Velenje je bil med prvimi, ki je začel z integracijo standardov kakovosti in ravnanja z okoljem. Kot zunanjo presojevalko jo je pred leti pot prinesla v Premogovnik Velenje, zdaj pa je predavateljica za notranje presojevalce.

S čim so se na izobraževanju seznanili presojevalci, je pojasnila: »Zadnje večje izobraževanje za vaše notranje presojevalce je bilo leta 2006. V tem času je prišlo do nove izdaje standarda o varnosti in zdravju pri delu OHSAS 18001 in standarda vodenja kakovosti ISO 9001. V obeh standardih je nekaj novosti, ki jih notranji presojevalci morajo poznati. Spremembe, predvsem pri standardu kakovosti, poudarjajo večje prepoznavanje notranje učinkovitosti in uspešnosti

Del udeležencev izobraževanja, levo Tatjana Žagar

posameznih procesov ter razumevanje zahtev odjemalcev. Z »odjemalci« niso mišljene le zunanje stranke, kupci, temveč vsi v podjetju.

Naslednja sprememba se nanaša na merjenje zadovoljstva odjemalcev. Pri tem je pomembno, kako so zadovoljni, kako se prepoznajo, kateri člen so v verigi. Če odpravimo konfliktno razmere zaradi slabe komunikacije ali nenatančno dogovorjenih pogojev sodelovanja, povečamo notranje zadovoljstvo, kar se lahko odraža pri varnosti in zdravju pri delu, v manjšem številu konfliktnih situacij, večjem razumevanju dela drug drugega.

V delavnici smo delali s praktičnimi primeri, udeleženci so povedali svoje izkušnje in na podlagi tega smo se učili, prihajali do novih spoznanj. Udeleženci so bili zelo odzivni, kooperativni in zelo lepo je bilo delati z njimi. Vzdušje je bilo delovno in prijetno.«

Diana Janežič

Napovednik izobraževanj v marcu 2010

izobraževalna oblika	ciljna skupina	kraj izobraževanja	datum
seminar za nadzorno-tehnični kader	nadzorniki in sodelavci z nadzorniškimi strokovnim izpitom	Zelena dvorana	3., 4., 10., 17. in 24. 3.
seminar za poslovodje	poslovodje	Zelena dvorana	31. 3.
osnovni tečaj varjenja	delavci v HTZ Velenje – dve skupini	MIC	1., 2., 8., 9. 15., 16., 22. in 23. 3.
nadaljevanje jezikovnih tečajev	sodelavci v Skupini PV	VZD učilnica, jamska učilnica	marec

Gasilci na občnem zboru pregledali delovanje društva

Člani Prostovoljnega industrijskega gasilskega društva (PIGD) Premogovnik Velenje so se 6. februarja zbrali v Gasilskem domu Velenje na svojem 78. občnem zboru. Pregledali so delo društva v letu 2009 in določili cilje dela za letos.

V vaji reševanja ob požaru pri jašku NOP so člani PIGD uspešno posredovali in pokazali svojo usposobljenost.

Po uvodnem glasbenem pozdravu Harmonikarskega orkestra Barbara in imenovanju delovnega predsedstva je zbor pozdravil predsednik PIGD **Simon Dobaj**, ki je povedal, da društvo šteje 34 članov, od katerih je večina operativcev. V njihovih vrstah je tudi nekaj starejših gasilcev in gasilk, ki mlajšim pomagajo z dobrodošlimi nasveti iz svojih bogatih gasilskih izkušenj. Med večjimi dejavnostmi društva v letu 2009 je Dobaj izpostavil skupno vajo s PGD Škale pri Lovski koči na Lubeli ter sodelovanje v oktobrski republiški reševalni vaji slovenskih rudarskih reševalcev, ki je potekala v Premogovniku Velenje.

»To je bil vesel dan za nas, saj smo v vaji reševanja ob požaru pri jašku NOP uspešno posredovali in pokazali našo usposobljenost, hkrati pa smo dobili novo sodobno opremljeno gasilsko vozilo za prevoz moštva GVM-1. Ob tem nam je čestitala tudi ministrica za obrambo Republike Slovenije dr. Ljubica Jelusič,« je poudaril Dobaj. Letos želijo v društvo pridobiti nove člane, dati večji poudarek izobraževanju članov ter nabaviti potrebno taktično-tehnično opremo, in sicer avtoprikolico z opremo za reševanje v primeru nevarnih pojavov (poplave, požari ...). Poveljnik društva **Branko Špeh** je v svojem poročilu povedal, da so največjo skrb posvečali vzdrževanju opreme, ki mora biti brezhibna in pripravljena za uporabo v vsakem trenutku.

»Lani smo imeli tudi tri intervencije, in sicer ob julijskih poplavah na mestnem stadionu, v podjetju PLP in na cesti Velenje–Šoštanj. V teh intervencijah smo sodelovali z desetimi gasilci. Za potrebe Premogovnika Velenje smo imeli dežurstva in požarne straže. Udeležili smo se vaje v organizaciji GZ Šaleške doline na novem avtobusnem postajališču v Velenju,« je dejavnosti našteval Špeh.

V PIGD vsako leto skrbijo za redno izobraževanje in usposabljanje gasilcev. Lani je osem gasilcev uspešno opravilo tečaj za radijske zveze, štirje pa so postali vozniki C–kategorije. Dve desetini sta sodelovali na občinskem tekmovanju, kjer so člani A zasedli 9. mesto, člani B pa 2. mesto. Na srečanju gasilskih enot rudnikov in energetikov Slovenije (GERES) v Krmelju pa so člani A zasedli 3. mesto, člani B pa 1. mesto. Letos ne načrtujejo posebnih aktivnosti poleg tistih, ki jih izvajajo vsako leto. V izobraževanje bodo vključili člane za poveljnika gasilskega društva in za gasilca – nosilca izolacijskega dihalnega aparata.

Na občnem zboru je pet članov PIGD prejelo priznanja. Drago Fortag je prejel priznanje za 40-letno delo v gasilstvu, Miran Debelak priznanje za 10-letno delo, Drago Javornik priznanje Gasilske zveze 2. stopnje, Robert Rotovnik Gasilsko plamenico 3. stopnje, Branko Špeh pa je napredoval v gasilskega častnika 2. stopnje.

Diana Janežič

Zavedam se pomena dobrega delovnega okolja

Dušan Reberčnik, inženir rudarstva in geotehnologije, dela v Službi za varnost in zdravje pri delu kot strokovna oseba za požarno varnost v Skupini PV. Delovno dobo pa je začel kot rudarski tehnik leta 1987 na pripravski številki v jami. Po dveh letih je opravil strokovni izpit za nadzornika v metanskih jamah in hkrati vpisal študij ob delu na Fakulteti za strojništvo v Mariboru. Tega študija ni dokončal, kajti v tem času je nastal program študija rudarstva in geotehnologije na Visoki strokovni šoli v Velenju. V pridobitvi novih znanj v rudarstvu je videl večjo perspektivo za poklicno pot.

☉ Česa iz svoje mladosti se najrajši spomnite?

Najlepše spomine imam na brezskrbna osnovnošolska leta, čas brez računalnikov, prenosnih telefonov, i-podov ..., ko sem z vrstniki večino prostega časa preživel v naravi. Ure in ure smo tekali po gozdu, enkrat kot Indijanci in kavboji, drugič kot žandarji in ravbarji. Poleti smo se vozili s kolesi, plavalili in lovili ribe v jezeru ali pa se podili za žogo na sosedovem travniku. Jeseni smo pekli »nara-butano« koruzo in jabolka, pozimi pa smo poskrbeli za porabo viška adrenalina s smučarskimi skoki na skakalnici, ki smo si jo naredili na bližnji strmini. Nikoli nam ni zmanjkalo idej. Moje otroštvo je teklo v Pesju, kjer sem v hiši svojih star-

šev s svojo družino doma še danes. Pravijo, da se mladi in stari ne razumejo, a s sklepanjem kompromisov in strpnostjo se da. Oboji se sčasoma začnemo zavedati, da drug drugega potrebujemo, na primer za varstvo otrok ali za pomoč v času bolezni.

☉ Kakšen poklic ste si želeli pri desetih letih?

Že kot otrok sem zelo rad risal različne stavbe in jih nato z veliko vztrajnostjo in natančnostjo gradil iz lego kock. V osnovni šoli so bile moje risbe večkrat razstavljene in nagrajene, vedno bolj pa je v meni rasla tudi želja po študiju arhitekture. Čeprav so se potem stvari obrnile drugače, je risanje zgradb in njihove opreme še vedno moj hobi, ki mi pomaga pri prebolevanju neuresničenih sanj.

● **Kaj delate sedaj in kako ste s svojim delom zadovoljni?**

V Službi za varnost in zdravje pri delu skrbim za koordinacijo in kontrolo aktivnosti na področju požarne varnosti. Spremljam spremembe v zakonodaji, urejam dokumentacijo in delujem na področju požarne varnosti v preventivnem smislu.

Svoje delo, ki je pestro, raznoliko, imam rad, saj mi omogoča samostojnost in sodelovanje z zaposlenimi. Z njimi izmenjujem izkušnje, ki jih lahko potem vključim v svoje strokovno delo.

● **Kaj si pri svojem delu želite spremeniti?**

Moje delo je precej dinamično, kar mi je všeč, s sodelavci se dobro razumemo in ne vidim potrebe po spremembah.

● **Kakšno mesto ima pri vašem delu in v življenju nasploh varnost?**

Ljudje besedo varnost prevečkrat povezujemo samo z varnostjo pri delu v podjetju, a bi morali o svoji varnosti pogosteje razmišljati tudi v vsakdanjem življenju – doma, na cesti, dopustu ... Na to skušam spomniti tudi svoje sodelavce na usposabljanjih za varno delo.

V privatnem življenju ima zame varnost več pomenov – družina, prijatelji, socialna in gmotna preskrbljenost. Z varnostjo sem bil tako in drugače povezan 19 let tudi kot jamski reševalec. Najprej sem bil član reševalne ekipe, zadnjih nekaj let pa vodja ekipe za zveze. Lani sem, na svojo žalost, zaradi zdravstvenih razlogov moral iz čete izstopiti, čeprav sem vedno mislil, da bom reševalec do upokojitve.

● **Kako bi predstavili svoje podjetje v dveh stavkih?**

Zelo sem ponosen, da delam v Premogovniku Velenje. Vedno bolj se zavedam, kaj pomenita dobro delovno okolje in razumevanje s sodelavci.

Premogovnik Velenje je podjetje, ki vlaga veliko sredstev in dela v varnost in zdravje svojih zaposlenih, omogoča njihovo izobraževanje, kar je velika vrednota, ki se je mnogi premalo zavedajo. Nenazadnje podjetje zagotavlja delavcem kljub težkim gospodarskim časom socialno in eksistenčno varnost, česar marsikdo ne zna dovolj ceniti.

● **Kaj zapolnjuje vaš prosti čas?**

Ker me stene utesnjujejo, veliko prostega časa preživim na prostem. Rad tečem, takrat se lahko popolnoma odklopim. Z družino kolesarim, smučam, planinarim ter s sinovoma igram košarko in tenis. Pogosto z ženo nabira kilometre s pešačenjem po bližnji okolici. Letos sem si kupil tudi tekaške smuči in sem se na progi ob jezeru spopadal z novim izzivom. V poletnih dneh rad na motorju raziskujem odročne kraje Slovenije ali pa si baterije polnim z delom pri vikendu, kjer imamo vrt, manjši vinograd in sadovnjak. Tam se s sosedom redno pomerjava v šahu. Ob večerih pa vse pogosteje televizijo zamenjujem z branjem knjig.

● **Katero besedo bi pripisali sebi: smeh, počitek, denar? In zakaj?**

Tisti, ki me poznajo, pravijo, da sem kot živo srebro; nikoli ne sedim križem rok, zato je počitek zame včasih bolj izguba časa kot nujna potreba. Tudi na dopustu sem ves čas aktiven.

Čeprav je v vsakdanjem hitenju smeha velikokrat premalo, bi si pripisal prav to besedo, saj se rad smejim in sem rad v

družbi veselih ljudi.

Denar?! Žal je tako, da brez njega ne gre. Pomeni mi sredstvo, s katerim lahko zadovoljujem svoje potrebe in uresničujem želje.

● **Kaj v življenju hočete in česa nočete?**

V življenju predvsem želim zdravja sebi in svojim najdražjim. Okrog sebe si želim prijazne in odkrite ljudi, več strpnosti drug do drugega ter zdrave pameti, ki nam je vedno bolj primanjkuje.

Hočem, da bi moja sinova znala prepoznati priložnosti v življenju, v njih rasti in uspeti.

Ne maram nasilja v kakršnikoli obliki, hinavskih in lenih ljudi, takšnih, ki v vsaki stvari iščejo probleme in ne rešitev, ter tistih, ki se ne zavedajo, da z vljudnostjo nič ne izgubiš, ne glede na položaj v družbi.

● **Kje bi živeli, če bi se vam izpolnile sanje?**

Moje sanje so kot kakšna pravljica: majhna, leseno-kamnita hiša na jasi, obdani z gozdom pa potok in konji ... Seveda z ljudmi, ki jih imam iskreno rad in si jih želim ob sebi.

● **Kateri je vaš najljubši letni čas?**

Vsak letni čas je lep in ponuja posebne čare. Če se moram odločiti, bi izbral poletje, ker lahko takrat najbolj zadovoljim svojo nemirno naravo. Zelo rad sem tako na morju kot v hribih.

● **Življenje sestoji iz tega, kar iz njega napravimo. Na kaj ste v svojem življenju najbolj ponosni?**

Najbolj ponosen sem na svojo družino, posebej na sinova – stara sta dvanajst in šestnajst let –, ki dajeta smisel mojemu življenju. Ponosen tudi na vse, kar sem dosegel in ustvaril s svojim delom. Mogoče bi kaj spremenil, a v življenju bi vedno lahko naredili stvari boljše ali drugače.

● **Katere so tri vaše dobre lastnosti?**

Menim, da sem discipliniran, marljiv, pravičen in zanesljiv. Vedno poskušam stvari urejati po najboljših možnostih, vsako do konca in brez slabe vesti.

● **Kaj bi spremenili pri sebi?**

Včasih sem po nepotrebnem nepopustljiv, reagiram vzkipljivo in za koga morda tudi grobo. To bi lahko spremenil. Pa tudi to, da bi ne bil tako naiven in ne bi verjel vsemu, kar ljudje lepega rečejo.

● **Kateri moto vas spremlja skozi življenje?**

V življenju lahko zamudiš veliko lepega, če imaš napačen odnos do ljudi in stvari.

Diana Janežič

Od TE Velenje do TE Šoštanj

V začetku 20. stoletja se je pokazala velika potreba po električni energiji, zato se je takratni lastnik premogovnika Daniel von Lapp odločil, da ob prevažalnem jašku Škale zgradi prvo industrijsko toplotno elektrarno v Šaleški dolini. Kljub temu da so v tistem obdobju običajno gradili generatorje za pridobivanje enosmernega toka, se je Lapp odločil za generator za pridobivanje izmeničnega toka.

Takšna je bila TE Velenje ob dograditvi. Dimnikov danes ni več, stara stavba elektrarne čaka na novo podobo in vsebino.

Prvi rezultati elektrifikacije so pokazali obetavno možnost povečanja prodaje velenjskega premoga, še posebej potem, ko so se izjalovili načrti s suho destilacijo in stiskanjem premoga v brikete, ki niso prinesli pričakovanega večjega odjema. V naslednjih letih je zato Lapp nameraval v Pesju zgraditi večjo termoelektrarno z močjo 37 MW, s katero bi oskrboval tudi bolj oddaljene velike porabnike v Celju, Mariboru, Celovcu in Gradcu, vendar je začetek gradnje preprečila njegova smrt leta 1910.

Po Lappovi smrti so elektrifikacijski načrti v sklopu premogovnika zamrli in tudi njegovi potomci niso imeli večjih načrtov. Leta 1913 se je uprava premogovnika odločila, da k prvemu parnemu stroju dodajo še nov generator in agregat za pridobivanje izmeničnega toka ter s tem elektrarno modernizirajo.

Prva elektrarna pri velenjskem premogovniku je delovala dobrih 24 let, in sicer od začetka leta 1905 do konca leta 1928. **Lappova elektrarna** je prenehala z rednim delovanjem v začetku leta 1929, ko je začela obratovati nova elektrarna z močjo 2.000 kW. Občasno je služila kot

rezerva in so jo še nekajkrat pognali v primeru motenj v novi elektrarni.

TE Velenje

Gradnja **Termoelektrarne Velenje** se je začela v začetku leta 1927, ko je bila urejena vsa potrebna dokumentacija. Locirali so jo ob škalskem prevažalnem jašku, okoli 80 m južno od Lappove elektrarne. Za pridobivanje električne energije so nabavili dva generatorja z močjo 2 x 1.000 kW, ki sta obratovala pri napetosti 5.250 V in pri 3.000 vrtljajih na minuto. Vsak agregat je imel svoj parni kotel s 375 m² ogrevne površine, tlakom 1,8 atmosfere in pregreto paro 350 °C. Elektrarna je proizvajala 10 ton pare na uro. Kotlovsko in hladilno vodo so črpali iz ugrezninskega jezera, ki je ležalo med elektrarno in železniško progo. Za dviganje vode do elektrarne so postavili dve črpalki, kondenzat hladilne vode pa je hladil lesen hladilni stolp. Generatorja sta dajala električno energijo napetosti 5.250 V, ki so jo v transformatorski postaji, ki deluje še danes, zvišali na 20 kV za daljnovod proti Mežici in na 60 kV za daljnovod proti Črnučam.

Posnetek za zgodovino: letni bazen pod TEŠ je lani vzel slovo, stari bloki ga bodo kmalu. In vse bo drugače.

Julija 1929 je bila končana montaža elektrarniške opreme, zato so takrat začeli s poizkusi delovanja posameznih elementov elektrarne. Poizkusno obratovanje se je začelo **17. oktobra 1929**, ko je bilo slovesno odprtje elektrarne, redno pa je elektrarna začela pridobivati električno energijo **26. oktobra 1929** z dvema turboagregatoma po 1.250 kVA oziroma skupne moči 2.000 kW.

Tretji turboagregat, moči 5.250 kW, pa je začel obratovati šele oktobra 1934 in je tako elektrarna imela skupno instalirano zmogljivost 7.250 kW. Lahko je proizvedla 30 milijonov kWh na leto.

Državne elektrarne Slovenije

Načrti elektrarne so predvideli zadovoljevanje potreb po električni energiji na širšem področju, zato so se povezali s Kranjskimi deželnimi elektrarnami (KDE), ki so prav v tistem času intenzivno elektrificirale svoje področje. Najprej so zgradili 60-kilovatni daljnovod do Črnuč, januarja 1932 pa je mesto Ljubljana od tam začelo dobivati elektriko z napetostjo 35 kV.

Ker se je po začetku sodelovanja premogovnika in KDE krog potencialnih odjemalcev električne energije iz velenjske termoelektrarne hitro širil, so kmalu po odprtju prve faze TE Velenje začeli graditi še drugo fazo z močjo 5.250 kW.

V tem obdobju je gospodarska kriza že začela močno vplivati na velenjski premogovnik. Zanesljivi odjemalec lignita je bila le še domača toplotna elektrarna, zato je takratni minister podprl nadaljevanje gradnje 2. faze. Novi agregat je imel dva kotla; enega so locirali v stari del kotlovnice, drugega pa v prizidek stare elektrarne na zahodni strani. Celotni objekt elektrarne je imel po končanih delih mere 64,80 m x 28,40 m in takšne zunanje mere ima še danes. 16. oktobra 1934 so začeli s poskusnim obratovanjem.

Kljub temu da je bila izkoriščenost elektrarne v celotnem predvojnem obdobju nizka, je velenjski premogovnik z elektrarno že pred drugo svetovno vojno postal pomemben steber slovenskega elektrogospodarskega sistema. V času vojne v Velenju niso gradili dodatnih zmogljivosti, zato je morala obstoječa elektrarna delovati s polno paro. Slovenska narodna vlada je po vojni leta 1945 z uredbo ustanovila elektrarniško podjetje, ki so ga poimenovali **Državne elektrarne Slovenije** (DES). Med drugim je bila njihova naloga tudi prevzem elektrarn in tako je konec leta 1946 velenjski premogovnik predal svojo elektrarno njim. Od takrat dalje se je moral premogovnik oskrbovati z elektriko tujega dobavitelja, kar je bilo nerazumljivo. Velenjska elektrarna je po priključitvi k Termoelektrarni Šoštanj pridobivala električno energijo v manjši meri, **28. novembra 1967** pa so se njeni generatorji zaustavili za vedno. Vendar njeno delovanje še ni bilo povsem prekinjeno, saj je od konca leta 1959 delovala tudi kot toplotna predvsem za ogrevanje Velenja. Pod njenimi kotli je ogenj za vedno ugasnil **11. septembra 1971**.

Opremo so v naslednjem letu demontirali in jo prodali na odpad. Od takrat dalje je stavba elektrarne dolga leta stala neizkoriščena in prepuščena propadanju, čeprav je arhitekturni biser med tovrstnimi objekti v Sloveniji. S projektom prenove Stare elektrarne, ki je bil zastavljen v letu 2007 in ga vodi podjetje PV Invest, pa je v njenih prostorih predviden Energetski center Velenje, ki bo služil izobraževanju kadrov za delo v energetiki. Stara elektrarna se bo s tem vrnila k svojemu izvirnemu namenu – služiti energetskemu sektorju.

Vira: Zgodovina Premogovnika Velenje
Antona Seherja,
Maks Lomšek

Napotnikova lepota človeškega telesa

1888 je letnica, ki povezuje akademskega kiparja Ivana Napotnika in Stari jašek. Tega leta se je umetnik rodil, jašek pa je začel obratovati. 3. februarja 2010 ju je povezala razstava kiparjevih del v razstavišču Barbara Muzeja premogovništva Slovenije.

Razstava kiparskih del Ivana Napotnika bo v Beli garderobi muzeja na ogled do 3. aprila.

Razstavo je Premogovnik Velenje pripravil v počastitev kulturnega praznika v sodelovanju z Občino Šoštanj in Galerijo Velenje. »S tem smo znova dokazali, da smatramo sodelovanje z lokalno skupnostjo kot izjemno pomembno. Premogovnik Velenje v svojem okolju namreč že nekaj časa ni razpoznaven le po pridobivanju premoga, ampak po vrsti dejavnosti, s katerimi se ukvarjamo in jih podpiramo, pa naj gre za sodelovanje na področju izobraževanja, sociale, športa, kulture ... Menim, da je to tudi naša dolžnost,« je zbrane nagovoril direktor Premogovnika Velenje **dr. Milan Medved**.

Zahvalil se je Občini Šoštanj, ki je del svoje zbirke Napotnikovih del namenila za razstavo, omenimo pa še, da so razstavljeni tudi trije kipi – Ela Napotnik, Ikarus in Deček z žogo, ki

so v lasti Premogovnika Velenje in so na tokratni razstavi javnosti predstavljena prvič.

V imenu Občine Šoštanj je spregovoril župan **Darko Menih** in izrazil veselje ob pobudi Premogovnika Velenje za razstavo kiparskih del Ivana Napotnika. »V Občini Šoštanj imamo bogato kulturno dediščino, ki ji posvečamo veliko pozornosti. V kulturno zgodovino, ki je zaznamovala Šoštanj, zagotovo spadata akademski kipar Ivan Napotnik in pesnik Karel Destovnik Kajuh. Šoštanjčani smo nanju ponosni in jima skušamo na različne načine vrniti mesto, ki sta ga že imela.

Stalno zbirko del Ivana Napotnika bomo postavili v vilo Mayer, katere obnova bo končana spomladi. Razstava Napotnikovih del je lani gostovala na Dunaju, v prihodnje pa si jo bomo

prizadevali postaviti še v kakšno slovensko galerijo.«

Življenje v lesu

Ivan Napotnik je v glavnem obdeloval različne vrste lesa (predvsem nagnoj, hruško, češpljo, jesen, topol, oreh, lipo). Izpod njegovega dleta so se 'rojevali' ljubki otročiči, matere z otroki, plesalke, kopalka, mitološki junaki, različne alegorične figure, ženski in moški akti ter portreti prijateljev, znancev in javnih osebnosti. Pri svojem delu se ni oziral na modne likovne tokove časa, temveč je celo življenje ostajal zvest svojemu notranjemu glasu.

Napotnik je sam povedal, da ljubi lepoto človeškega telesa, njegovo harmonično ravnovesje, plemenite linije, zadržano silo in spečo strast. V vseh vidi eno in isto veliko gibalno silo, prazvor vsega: življenjsko radost. Umetnostna zgodovinarica **mag. Milena Koren Božiček**, ki je predstavila Napotnikovo življenje in ustvarjanje, se je ob koncu vprašala: »Kaj bi se zgodilo, če bi Napotnik ostal na tujem? Kaj je dal Slovencem, ko je ostal na slovenski in zavodenski zemlji? Gotovo bi po prvi odločitvi imeli slovenskega moža, ki bi naredil še več za dunajski, madžarski, romunski in morda še kateri cesarski ali kraljevi dvor. Pa bi to danes lahko prepoznali kot dela slovenskega kiparja ali bi ostalo avtorstvo pripisano njegovim učiteljem, tako kot je to bilo med študijem in takoj po njem?«

S kulturnim programom sta navdušila sopranistka in članica Graške opere Gordana Hleb ter pianist, harmonikar, vokalist in korepetitor v različnih produkcijah po slovenskih gledališčih in na AGRFT Joži Šalej.

Diana Janežič

Salvador Dali v Mariboru

V starem mestnem jedru štajerske prestolnice, Maribora, je lepo obnovljen Naskov (Vetrinjski) dvorec, v katerem bo sedež dogodka »Maribor – Evropska prestolnica kulture 2012«. V tem skupnem projektu sodelujejo občine Maribor, Murska sobota, Velenje, Novo mesto, Ptuj in Slovenj Gradec. Do 14. marca pa si v Naskovem dvorcu lahko ogledate razstavo grafik Salvadorja Dalija.

Salvador Dali (1904–1989) je bil španski umetnik in eden najpomembnejših slikarjev 20. stoletja. Njegov umetniški repertoar vključuje slikarstvo, film (Andaluzijski pes z Buñuelom, risanka Destino z Disneyem) in kiparstvo. Je predstavnik nadrealizma; smeri, ki je brisala meje med sanjami in resničnostjo. Splošno znan je kot domiseln, z močno sposobnostjo delati nenavadne stvari in pritegniti pozornost nase. Bil je široko izobražen in se je v prvi vrsti dojemal kot znanstvenik, šele nato kot umetnik. V dela je vpletal spoznanja fizike (Einsteinova relativnostna teorija), biologije (DNK vijačnica), matematike (Hiperkubistični Kristus), pod vtisom jedrske fizike pa je razvil slog, imenovan Nuklearni misticizem. Pomemben vpliv nanj je imela soproga Gala. Na razstavi predstavljeni grafični listi pomenijo eno večjih razstav grafik

Salvadorja Dalija v Evropi. Zagotovljeno je strokovno vodenje, in sicer:

- po dvorcu, ki je odprt vsak dan od 9. do 19. ure, ob petkih ob 12. uri,

- po razstavi ob sobotah ob 17. uri, ob nedeljah ob 12. uri.

Spletni naslov razstave: www.deva.si, informacije, rezervacija termina z vodenjem: 051-336-834.

Pokrajine Saliha Biščića

Naš sodelavec iz HTZ Velenje Salih Biščić bo imel do konca marca v razstavnem prostoru Elektra Celje, Vrnčeva 2 A, v Celju (nasproti avtobusne postaje Celje) na ogled razstavo svojih slik z naslovom Narava in pokrajina Slovenije. Razstavišče je odprto ob delovnikih od 7. do 15. ure.

Odprtja razstave 4. februarja se je udeležilo veliko njegovih prijateljev in znancev, Salih pa je ob tem povedal: »Lani sem se udeležil projekta uličnega slikanja v Celju, skupinska razstava sodelujočih pa je bila postavljena v Elektro Celje. Kasneje sem dobil povabilo, da bi v tem razstavišču pripravil samostojno razstavo, in sem se z veseljem odzval. Slikam od osnovne šole, v javnosti pa se s svojimi slikami pojavljam okoli 15 let. Rad slikam pokrajino, slovenske kraje in živali, predvsem konje. Z družino veliko hodimo na izlete in če mi je kakšen motiv všeč, se vrnem in ga naslikam.

Veliko slik podarjam v humanitarne namene, tudi po pet del na leto podarim. Zadovoljen sem, da lahko na svoj način pomagam ljudem. Poleg tega slike podarjam tudi sodelavcem ob upokojitvi. Do zdaj še nihče ni odšel v pokoj brez moje slike. Nekaj slik so od mene sodelavci tudi odkupili, predvsem slik s konji. Včasih naročijo sliko svoje domačije in z veseljem jo naredim.« Salih Biščić je član likovnih skupin PIN Premogovnik Velenje in DŠL Velenje. Tehniko slikanja je izpo-

polnjeval pri akademskih slikarjih Milanu Todiću in Darku Slavcu. Redno se udeležuje slikarskih kolonij po Sloveniji.

dk

Zimske igre slovenske energetike

V soboto, 30. januarja, je bilo na Golteh zimsko športno srečanje družb, ki proizvajajo električno energijo. Srečanja se je udeležilo 12 družb, v veleslalomu na progi Blatnik pa je v močnem sneženju nastopilo več kot 200 tekmovalk in tekmovalcev.

Premogovnik Velenje je znova požel pohvalne besede. Organizatorji so znali poskrbeti za dovolj snega in odlično pripravljeno progo, vse servisne dejavnosti na startu, ob progi in na cilju so dobro delovale, živahen je bil družabni del na smučišču in na zaključni prireditvi.

Za popolno sliko in zadovoljstvo so se smučarke in smučarji Premogovnika Velenje odrezali odlično, saj so skupaj zbrali 252 točk in osvojili prvo mesto. Na drugo mesto so se z 235 točkami uvrstili kolegi iz Savskih elektrarn Ljubljana, na tretje pa Nuklearna elektrarna Krško, ki je zbrala 222 točk.

Na zaključni prireditvi v športni dvorani v Mozirju je direktor Premogovnika Velenje **dr. Milan Medved** izrazil zadovoljstvo, da je bilo letošnje zimsko srečanje na Golteh, enem najlepših slovenskih smučišč, kot je poudaril. Zahvalil se je športnemu društvu Skupine Premogovnik Velenje in vsem, ki so pomagali, za pripravo in izvedbo srečanja ter organizatorjem iz Mozirja, ki so za družabni del srečanja namenili svojo

športno dvorano.

»Vesel sem in prav je, da se nadaljuje tradicija športnih srečanj slovenskih proizvajalcev električne energije in premoga. Želim, da tako ostane še naprej, kajti tudi v prihodnje ne bo šlo brez energije. Energijo nam dajejo tudi šport, zabava, druženje, pomembni so za vsakega posameznika, da je zdrav, v dobri kondiciji in uspešen pri delu,« je še dejal dr. Medved in čestital vsem, ki so se iger udeležili, za njihove rezultate.

Najhitrejši so bili ...

Start veleslalomске proge Blatnik je bil na višini 1.530 metrov, cilj pa pri smučarski koči 130 metrov in 21 veleslalomskih vratc nižje.

V absolutni razvrstitvi je s progo najhitreje opravil Matej Brađaškija iz SENG s časom 36.54, drugi je bil Jani Koselj iz SEL s časom 38.59, tretji pa Gregor Stich iz DEM s časom 38.70. Najboljša smučarja iz Premogovnika Velenje sta bila Uroš Bogataj in Matej Pačnik na osmem mestu (oba čas 39.71), na višja mesta pa so se uvrstili še Jože Virbnik, ki je bil 13., Zdenko Pesjak 16., Robert Krk in Jože Jelen

pa sta bila 26.

Med ženskami je bila najhitrejša Barbara Šebenik iz SEL, ki je dosegla čas 41.94 in bila v absolutni uvrstitvi na 37. mestu. Druga je bila Edita Gerbec iz SENG s časom 43.85, tretja pa Anita Žučko iz TET s časom 44.33. Med smučarkami iz Premogovnika Velenje je bila v kategoriji do 30 let najboljša Jerneja Kemperle, ki je bila druga, v kategoriji od 30 do 40 let pa so odlično smučale Anita Rednjak, ki

Uvrstitve ekip:

1. PV, 252 točk,
2. SEL, 235 točk,
3. NEK, 222 točk,
4. DEM, 209 točk,
5. SENG, 205 točk,
6. TEŠ, 188 točk,
7. TET, 178 točk,
8. GEN, 155 točk,
9. HSE, 154 točk,
10. HSE Invest, 107 točk,
11. TE TOL, 93 točk,
12. TEB, 87 točk.

Nives Podgornik

Zlatko Urih

Edita Gerbec

TRETJI POLČAS

je bila tretja, Irena Lukaček, peta, in Medarda Kramer, šesta.

Igre morajo biti!

Razpoloženje med tekmovalci je bilo veselo. Spodbudne besede na startu je vsakemu posebej namenil napovedovalec Drago Kolar, v cilju pa je rezultate, čestitke in šaljive domislice stresal DJ Miha.

Za uradno komentarje smo se pomešali med tekmovalce in opazovalce ter zabeležili tale mnenja!

Nives Podgornik, HSE Invest, enota Nova Gorica: »V naši družini vsi smučamo; največkrat gremo na Kanin ali v Italijo. Na Golteh sem bila tokrat prvič in mi je všeč. Proga je bila dobro pripravljena, žal pa nisem imela časa, da bi si jo ogledala pred vožnjo. A sem zadovoljna s svojim nastopom.

V HSE Invest sem zaposlena šest let, prej sem delala v Soških elektrarnah Nova Gorica. Pred leti sem sodelovala kot strelka na letnih igrah elektroenergetike, potem smo se nekaj let srečevali le »hidraši«, zadnja leta pa na igrah nisem sodelovala. Tovrstne igre so bile vedno odlično organizirane, lepo smo se imeli in tudi danes je tako. Igre morajo biti, lahko so tudi bolj skromne, z manj pijače in jedi, pomembno je, da se srečamo.«

Zlatko Urih, Dravske elektrarne: »Zadovoljen sem s svojo vožnjo, rezultat pa bi lahko bil boljši. Proga je odlična. Sicer v smučanju nisem najboljši, moj šport je bila včasih odbojka.

Sodelujem na zimskih in letnih športnih igrah energetike. Ta srečanja so super! Včasih smo se srečevali le

Uvrstitve smučarjev in smučark iz Premogovnika Velenje:

moški do 30 let: 3. Uroš Bogataj, Matej Pačnik, 39.71; 8. Robert Krk, 41.01; moški od 31 do 40 let: 6. Jože Virbnik, 39.95; 8. Zdenko Pesjak, 40.22; Peter Robida, DNF; moški od 41 do 50 let: 7. Jože Jelen, 41.01; 11. Matjaž Smonkar, 41.51; Robert Doler DNF; moški nad 50 let: 10. Aleksander Drev, 42.85; 23. Anton Guček, 47.77; 28. Roman Kramer, 50.43; ženske do 30 let: 2. Jerneja Kemperle, 45.63; 8. Irena Glušič, 54.20; 16. Zlatka Svitlica, 1:02.35; ženske od 31 do 40 let: 3. Anita Rednjak, 48.47; 5. Irena Lukaček, 51.36; 6. Medarda Kramer, 51.55; ženske nad 40 let: 5. Jožica Peterlin, 49.60; 7. Romana Podvratnik, 52.85; 13. Štefanija Lesjak, 56.12.

sodelavci iz hidroelektrarn in smo se skoraj vsi poznali. Sedaj pa je 12 družb in to je veliko ljudi. Z vsemi se ne moreš družiti, preveč se porazgubimo..«

Edita Gerbec, Soške elektrarne Nova Gorica: »Veleslalom mi je odlično uspel; dosegla sem drugo mesto v svoji kategoriji. Rada smučam, čeprav sem pred leti veliko bolj pogosto. Zdaj sem se bolj usmerila v pohodništvo. Udeležujem se letnih in zimskih iger. Na letnih sem tekmovala že v metanju pikada, streljanju z zračno puško in kegljanju.

Igre pozdravljam in so mi všeč. Letos

sem bila kot predsednica Izvršnega odbora športnega društva v našem podjetju zadolžena za organizacijo in sem imela s tem veliko dela. Morala sem motivirati sodelavce za sodelovanje, sestaviti ekipe, poskrbeti za logistiko in še kaj. Vse sem dobro opravila in zdaj se lahko sprostim.«

Roman Dreu, TE Šoštanj: »Zelo rad smučam, velikokrat sem na Golteh. Udeležujem se vseh iger v energetiki. Na letnih kegljam, igram tenis ... Hitreje bom naštel, če povem, v čem še nisem tekmoval: v šahu. Glede na snežne razmere sem na tekmi dosegel dober čas. Proga je

Roman Dreu

Doris Kukovičič s sodelavcem Hermanom Janešem

bila ledena in za to nisem imel dobro pripravljenih smuči. Sneženje me ni motilo. Če bi se lahko podal na progo še enkrat, bi vozil hitreje.

Podpiram srečevanje zaposlenih v energetiki na športnih igrah. Vesel sem, da so naši »sosed« v Premogovniku Velenje igre tako dobro organizirali, in upam, da bomo tudi mi tako uspešni, ko bomo na vrsti.»

Doris Kukovičič, Herman Janeš, TE TO Ljubljana: »Na progi sem začela dobro, potem pa so se mi odpele smuči. Hitro sem to uredila in nadaljevala vožnjo, a seveda nisem bila med najhitrejšimi. Pa pustimo to, bolj pomembno je, da so igre odlično organizirane. Vse čestitke organizatorjem in blagor nam, ki smo zaposleni v elektrogospodarstvu, da takšne igre še so. Upam, da se tega daru vsi zavedamo in da smo ga veseli.«

Skupaj smo lahko močni!

Jože Jelen, Premogovnik Velenje: »Čestitam organizatorjem za pripravo proge in srečanja. Tekma je bila zelo dobra, razen ene manjše poškodbe smučarke se je vse dobro končalo. Razpoloženje med tekmovalci in vsemi udeleženci je bilo odlično, slišal sem samo pohvalne besede. Pri organizaciji sem imel malo prstov vmes. Ko so se pri Športnem društvu začeli pogovarjati o srečanju, so iskali prostor za zaključno prireditev. Mene, ki sem občinski svetnik v Mozirju, so vprašali, če bi lahko bila ta prireditev v naši novi športni dvorani. V lokalni skupnosti so bili nekateri zelo proti, češ da športna dvorana ni primerna za »veselico« in da se bo v njej točil alkohol. Vendar to ni v nasprotju z

zakonodajo, v mnogih športnih dvorinah so tudi podobne prireditve. Zadovoljen sem, da smo prireditev lahko pripravili v Mozirju in da je bila v redu izpeljana v zadovoljstvo organizatorjev in udeležencev. Prepričan sem, da smo Mozirjani naredili dobro potezo.«

Vladimir Gabrijelčič, direktor Soških elektrarn Nova Gorica: »Športne igre podpiram in menim, da so dober način za spodbujanje delovnega elana zaposlenih. Poleg tega so odlična priložnost, da se med seboj spoznamo. Šport nudi možnost za sproščenost in zdravo mero tekmovalnosti. Včasih sem bil košarkar, tudi smučal sem, zdaj pa mi zdravje tega ne dopušča več. Na igrah energetike se, če se le da, pridružim svojim sodelavcem, jih tudi bodrim pri tekmovanju, ob tem pa srečam tudi vodilne iz drugih družb.«

Uroš Rotnik, direktor TE Šoštanj:

»Sem redni spremljevalec svojih sodelavk in sodelavcev na športnih igrah, saj se zavedam, da termoelektrarna ni oprema, ampak so ljudje. Uprava in sodelavci se družimo na takšnih srečanjih in to je prava pot, da smo vsi skupaj uspešni tudi pri delu. Progo sem prevozil kot predtekmovalec. Bila je fantastična, celotna organizacija je bila zelo dobra in sneženje srečanja ni oviralo. Kakorkoli, sončne elektrarne danes niso mogle pridobivati električne energije, zato so vse merilne naprave verjetno delovale s pomočjo elektrike iz TEŠ. Zelo pomembno je, da se na športnih in drugih srečanjih dobivamo vsi proizvajalci električne energije, kot je pomembno tudi to, da slovenska energetika ves čas drži skupaj. Le skupaj smo lahko močni in lahko Sloveniji zagotavljamo energijo.«

Diana Janežič

Jože Jelen

Vladimir Gabrijelčič

Uroš Rotnik s sodelavkama

Tekaška srečanja ob jezeru

V okviru Športnega društva Skupine Premogovnik Velenje so bila od 28. novembra 2009 do 30. januarja letos rekreativno-tekmovalna tekaška srečanja velenjskih ljubiteljev teka, katerih cilj je bil vzdrževanje tekaške pripravljenosti prek zime. Srečanja so poimenovali Moj najhitrejši krog po kolesarsko-sprehajalni poti.

Kje je tekla 7,5-kilometrski proga, pove ime srečanj, tekači oziroma pohodniki pa so se zbirali na startu pri Ribiški koči ob Škalskem jezeru vsako soboto med 9. in 9.45. Kot je povedal organizator **Stane Meža**, se je srečanj vsako soboto udeležilo povprečno po 17 tekačev, vseh srečanj se je skupno udeležilo 35 različnih tekačev. Stane je z udeležbo na srečanjih v prvem letu zadovoljen in prepričan, da se bo druge prireditve ob koncu leta udeležilo že več tekačev. Srečanja

so zapisana v koledar tekaških prireditev v Sloveniji za leto 2010. Zadnji tek in zaključek srečanj z razglasitvijo rezultatov je bil 13. februarja. Vsakdo, ki se je teka udeležil vsaj dvakrat, je dobil kolajno z vpisanim najhitrejšim krogom. Tekačice in tekače so razdelili v dve starostni skupini, in sicer do 50 let in nad 50 let.

Po številu so prednjačili starejši od 50 let, saj se jih je za osebne rekorde potegovalo kar 18. Na zaključno srečanje so kljub mrazu in snegu prišli domala vsi udeleženci prve akcije. Stane Meža si zasluži pohvalo za organizacijo te izvirne

Za mnoge je tek način življenja, ne glede na letni čas in vremenske razmere.

tekaške preizkušnje, izkazal pa se je tudi kot odličen kuhar, saj je za tekače skuhal izvrsten gobji golaž. Rezultati, fotografije in komentarji udeležencev so dostopni na spletni strani Tekiškega foruma www.teka-skiforum.net.

Upokojenci smučali na Golteh

Klub upokojencev Premogovnik Velenje je v četrtek, 4. februarja, povabil na rekreativno smučanje na Golte svoje člane – imetnike izkaznice Športnega društva, za željne tekmovanja pa je organiziral tudi veleslalomsko tekmo. Vabilu se je odzvalo 43 upokojencev, 26 se jih je odločilo tudi za tekmovanje. Tekmovalci so nastopili v dveh moških in eni ženski kategoriji.

Med mlajšimi upokojenci je bil najhitrejši **Ivan Premužič** s časom 34,70. Drugo mesto je zasedel Franc Krt s časom 36,27 in tretje Jože Rednak, ki je za drugim mestom zaostal samo 18

stotink sekunde.

V kategoriji nad 65 let je bil najhitrejši **Vinko Miklavžina** s časom 42,92. Drugo mesto je zasedel Anton Sevšek s časom 45,89 in tretje Gabrijel Pungartnik s časom 49,70. Najstarejši udeleženec tekmovanja je bil Ivan Hojan in je zasedel četrto mesto. Med ženskami je bila zmagovalka **Nevenka Špindler** s časom 45,73. Udeleženci so preživeli na Golteh prijeten dan, ki je minil v rekreaciji in druženju z nekdanjimi sodelavci. Ob zaključku so si obljubili, da se prihodnje leto spet srečajo.

tl, foto: B. Mlinšek

OBČNI ZBOR KLUBA UPOKOJENCEV

Občni zbor Kluba upokojencev Premogovnika Velenje bo v sredo, 24. marca, ob 17. uri v Kulturnem domu v Velenju.

Na občnem zboru bomo obravnavali in sprejeli poročilo o delu kluba v letu 2009, zaključni račun za leto 2009 ter program dela in finančni načrt za leto 2010.

Eno uro pred občnim zborom bo možno poravnati članarino v klubski pisarni, soba 210, v drugem nadstropju steklene direktije, sicer pa lahko to storite vsako sredo med 9. in 11. uro.

Kuba – 1. del

Po dolgočasnem letenju iz Benetk v Madrid in nato do Havane smo končno pristali v glavnem in hkrati tudi največjem mestu na Kubi. Kuba je socialistična republika z uradnim imenom *Republica de Cuba*. Je največji otok v Karibskem morju in s površino 105.007 km² 16. največji otok na svetu. Uradni jezik je španščina. Sosednje države Kube so Jamajka in Kajmanski otoki na jugu, na jugo-zahodu Haiti, na severu Bahami in Florida, na zahodu Mehika.

Od doma sem odšel pred 23 urami in sem že malo utrujen. Večeri se že in postelja me pošteno mika. Ker pa sem še na letališču, bo morala počakati. Treba je namreč opraviti še letališke formalnosti, kjer pričakujem zaplete in čakanje. Prav zanima me, kakšen je carinski postopek v tej državi, eni zadnjih trdnjav socializma. In res me ni razočaral.

Vrste za vse

Da prideš v državo, moraš kar naprej stati v vrstah, ki se premikajo po polže. Kontrola dokumentov je temeljita in uradnica si vzame čas. Pozorno me pogleda in opozori, naj pogledam v neko kroglo, ki je nad njeno glavo. Sicer nisem vedel za kaj gre, ampak drugače ni šlo. Šele ob izstopu iz države (postopek je bil enak) sem lahko videl na njenem monitorju, da primerja moji fotografiji ob vstopu in izstopu iz države in mi je bilo jasno, da me je obakrat fotografirala. Ko je zadovoljna s papirji, s pritiskom na tipko odpre vrata. Odpre se mi prehod v državo pa tudi v novo vrsto. Pogledam naprej. Aha, rentgen. Tudi tu je pregled temeljit. Nato pa čakanje na prtljago. Upam, da je prispela z nami. Ko mi uspe najti nahrbtnik, se premaknem proti izhodu, tu pa spet vrsta. Sicer ne vem čemu, ker mi jo je nekako uspelo obiti po drugi strani – in končno zunaj. Vročina in vlaga takoj udarita v obraz. Taksi in čim prej do prenočišča, da odložimo prtljago.

Seveda pa prvi večer ne gre brez poskušanja različnih koktajlov, po katerih dežela slovi. Vsem je skupno to, da je v njih rum. Vedno več ruma. Namreč ko iz kozarca odpiješ malo pijače, rum kar dolivajo, kozarec ni nikoli prazen, pijača pa je vedno močnejša.

Dokaj hitro smo vzpostavili tudi stik z domačini, pravzaprav oni z nami, saj se kmalu zavrtijo okrog nas in nas povabijo, da zaplešemo z njimi. Iz starih zvočnikov se namreč sliši glasba, salsa in tega ne gre zamuditi. Čeprav je Kuba ena najbolj revnih in zastarelih držav, so Kubanci veseli ljudje, kljub svoji revščini se znajo poveseliti in se ob vsaki priložnosti zazibljejo v ritmu glasbe.

Poleg živahne glasbe in plesa je Kuba znana po pridelovanju tobaka, izdelavi cigar (Kubank) in pridelavi ruma, ki ga lahko dobite na vsakem koraku.

Zgodovina

Prvi prebivalci otoka (Indijanci Taino) so se nanj naselili leta 3500 pred našim štetjem. Ti so izumrli, ko so se na otok začeli naseljevati Španci. Gojiti so začeli sladkorni trs in tobak. Kot delovno silo so na otok pripeljali tudi sužnje iz Afrike. Kuba se je takrat zelo počasi razvijala, saj so naselbine ob morju večkrat ropali francoski in britanski pirati. Sredi 19. stoletja se je pojavilo močno gibanje za priključitev Kube k ZDA, saj je bogatim Kubancem grozila ukinitve suženjstva. Sledila sta dva upora. Rešitev prvega upora je

bila postopna ukinitve suženjstva, drugega pa so rešili s sporazumom.

Leta 1901 je Kuba uradno postala neodvisna. S pomočjo Amerike se je razvijala razmeroma hitro, kar pa ni bilo všeč vsem. Približno 50 let kasneje je zato Fidel Castro s svojimi somišljeniki in s pomočjo Che Guevare začel revolucijo. Kmalu za tem je bil Castro izvoljen za predsednika države in razvoj se je povsem ustavil. Kuba je počasi začela zaostajati za drugimi državami. Zato imajo Kubanci še zdaj veliko avtomobilov, ki so ostali od Američanov in so stari že tudi več kot pol stoletja. Vendar je marsikateri od njih prav lepo ohranjen in zelo udoben za vožnjo.

Ko je Fidel Castro pred časom huje zbolel, ga je na čelu države zamenjal njegov brat Raul. Politika pa je ostala podobna.

Kuba ima dve valuti, in sicer CUC – kubanski konvertibilni peso (1 CUC = cca 0,8 €) ter CUP – kubanski peso (24 CUP = 1 CUC). Turisti večinoma kupujejo za CUC-e, v posebnih trgovinah pa se da plačati tudi s pesosi. Z njimi lahko kupiš sadje na tržnici, pico ali hot-dog praktično zastonj.

Zakoni prevoza

Naslednji dan se že zjutraj s taksiji odpeljemo v Vinales, ki leži v provinci Pinar del Rio. Vinales je miren, romantičen kraj. Leži v eni najlepših pokrajin na Kubi, ki je znana po magičnih gričih, imenovanih mogotes.

Kubanci v avto sploh ne smejo vzeti tujca, če nimajo registrirane dejavnosti, kar se vidi že po barvi registrskih tablic. Vseeno pa se vedno najde kdo, ki je pripravljen tvegati in voziti turiste na črno. Če ga dobi policija in nima registrirane dejavnosti, mora plačati visoko kazen pa še avto mu takoj zaplenijo.

Tudi gorivo je za njihove razmere zelo drago. Nič kaj dosti cenejše ni kot pri nas, saj stane liter dizla 1 CUC. Seveda se domačini znajdejo in dobijo gorivo na črnem trgu polovico ceneje. Zaradi tega se da doseči tudi precej ugodnejše cene prevoza od uradnih cen. Če je avto poln, pa je prevoz še cenejši kot z avtobusom.

Potovali smo po avtocesti, ki je glede na količino avtomobilov in ostalih prevoznih sredstev na Kubi nekajkrat predimenzionirana. Večinoma na njej ni cestnih oznak kot tudi ne ločenih voznih pasov v različni smeri. Na njej lahko srečaš vse: pešce, kolesarje, obcestne prodajalce, konjske vprege, kočije, motoriste, muzejske avtomobile, tovornjake, tovornjake – avtobuse, polne ljudi ter veliko štoparjev, ki se v skupinah zbirajo predvsem pod podvozji, v senci pred žgočim soncem. Posebnost Kube je, da mora voznik, ki ima v avtomobilu prostor, ustaviti in pobrati štoparje. To je zakonska obveznost.

Kot doma

Ko pridemo v Vinales, najprej poiščemo prenočišča. Spimo v Casi Partikular, ki je v bistvu soba v privatni hiši. Pogosto se zgodi, da so to njihove privatne spalnice ali sobe in tako hitro ugotoviš, da zaradi tebe cela družina spi v dnevni sobi. Case Partikular imajo dovoljenje države in so označene z znakom na fasadi. So zelo varne, večinoma lepo urejene, čiste in najpogosteje opremljene tudi s klimo.

Ponavadi je dostop v sobo kar skozi dnevni prostor gostitelja. Tako jih lahko zmotiš pri gledanju televizije, kuhanju ali kakšnem drugem opravilu. Pa se nihče preveč ne vznemirja zaradi tega. Lahko se tudi dogovoriš, da ti kuhajo. Kaj želiš jesti in za koliko denarja, se je obvezno treba zmeniti vnaprej. Vse, kar potrebujejo, morajo namreč še kupiti. To pa na Kubi ni tako preprosto. Vstati je treba navsezgodaj in iti na tržnico, stati v vrsti, nakupiti in imeti še srečo, da se vse zeleno dobi.

Tobak in cigare

Naslednji dan gremo na treking s konji po dolini. Ježa med polji in hribčki je zelo zanimiva. Največ zaradi okolice in narave, nekaj pa tudi zaradi konjev, ki nekaterih nikakor niso hoteli poslušati in so šli po svoje. Kmalu smo se znašli sredi nasada ananasov. Samo roko stegneš in že bi ga lahko utrgal. Dalje po dolini pa se že tudi vidijo značilni hribčki mogotes. Vzrok za njihov nastanek je tamkajšnji kraški svet. Kmetijstvo v tej dolini se še vedno odvija na tradicionalni način. Večino dela na polju opravijo ročno in s pomočjo domačih živali. Pridelujejo zelenjavo, sadje, kavo in seveda tobak (tu proizvedejo kar 80 odstotkov vseh kubanskih cigar).

Jezdimo med polji in pridemo do hiše, kjer sušijo tobak. Ustavimo se in takoj nam ponudijo obvezni rum in cigare, nato pa sledi ogled pridelave in sušenja tobaka. Postopek izdelave cigare je dolgotrajen. Vse se začne s tem, da semena tobaka raztresejo po površini prsti, kalitev pa

nato sproži svetloba. Ko rastline dosežejo določeno višino, jih prenesejo na polje, kjer s količem naredijo luknjo in nato vanjo vstavijo sadiko tobaka.

Liste nabirajo, ko se začno odpirati, in sicer od spodaj navzgor, kot se listi tudi odpirajo. Povežejo jih v snope in jih prenesejo do kolib za sušenje, kjer jih obesijo (prostor mora biti dobro zračen), da se sušijo štiri do osem tednov. Ločijo jih v skupine glede na njihovo barvo in teksturo ter jih položijo pod velike kamne, da izrinejo iz njih ves zrak, da lahko začnejo fermentirati.

Pod kamni liste pustijo od enega do treh mesecev, po potrebi pa še dalj (tudi do 6 mesecev). Ko so dovolj fermentirali, jih dajo v shrambo s pravilno temperaturo in vlago, kjer jih pustijo od enega do treh let, da se tobak lepo stara. Sledi izdelava cigar. Vse najboljše cigare so narejene ročno.

Po ogledu nadaljujemo pot med hribčki in polji do jezera, kjer se osvežimo, nato pa se začnemo počasi vračati. Po dobrih štirih urah smo spet na izhodiščni točki, kjer vrnemo konje. Ker je do večera še daleč, se odločimo, da se s taksi-jem odpeljemo do bližnje kraške jame La Cueva del Indio. V jami so se menda včasih domačini skrivali pred Španci.

Ogled traja slabo uro. Jama sama po sebi ni nič posebnega, zanimivo pa je to, da se na njeni drugi polovici vkrcamo v čoln in si jo naprej ogledujemo s čolna. Ker je motorni, povzroča precej hrupa, da o onesnaževanju ne govorimo.

Med vračanjem se ustavimo še ob poslikani navpični skalnati steni enega od mogotov. Zanimiva je predvsem zaradi svoje velikosti. Je 120 metrov visoka in 180 metrov dolga. Imenuje se Mural de la Prehistoria, predstavlja pa evolucijo človeštva. Leta 1961 jo je po naročilu Fidela Castra naslikal kubanski umetnik Leovigildo Gonzalez Morillo.

Če želite videti več slik s potovanja po Kubi, si jih lahko pogledate na: <http://picasaweb.google.si/azvone/Cuba#>

Anton Kaš

nadaljevanje prihodnjič

Alkohol – le ena enota dnevno

Skozi tisočletja se alkohol omenja kot snov, ki privede do prijetnega občutka zadovoljstva, ljubezenskega vzburljenja in ekstaze, pomanjkanja razuma, nekulturnega obnašanja, popuščanja srca, izgube moči in smrti. Alkoholne pijače so nepogrešljivi del slovenske kulturne dediščine in družabnega življenja. Po potrošnji alkohola spada Slovenija v sam evropski vrh.

Jabolčnik, pivo, vino in žgane pijače vsebujejo etanol. V običajnem življenju ga imenujemo kar alkohol. Večina etanola preide v kri skozi tanko črevo, v telesu pa povzroča številne neugodne simptome.

Najvišjo koncentracijo alkohola v krvi zaznavamo 30 do 90 minut po zaužitju. Stopnja vinjenosti je odvisna od posameznikove telesne teže, spola, telesne kondicije, vajenosti na alkohol in od vrste alkoholne pijače. Če pijemo počasi in ob hrani, je učinek manjši, kot če pijemo »na dušek«. Hitrost prehajanja alkohola v kri je odvisna predvsem od vrste pijače in hrane, ki smo jo ob tem pojedli. V pol ure preide v kri približno dve tretjini zaužitega alkohola, ostanek pa v naslednjih 60 do 70 minutah. Če imamo ob polnoči 2 grama alkohola na kilogram krvi, ga bomo zjutraj ob sedmih na poti v službo še vedno imeli 1 gram na kilogram krvi, v dopoldanskem času pa bo raven še vedno previsoka, saj bomo imeli v krvi nad 0,5 grama alkohola!

90 odstotkov etanola se presnovi v jetrih, ostanek pa se po približno osmih do desetih urah izloči s potenjem, uriniranjem in dihanjem. Zato lahko na podlagi izdihane ga zraka z alкотestom izmerimo koncentracijo alkohola v krvi.

Kvarni učinki alkohola

Hitrost prebave alkohola je odvisna od našega organizma. Ljudem, ki veliko pijejo, se v jetrih pomnožijo encimi, ki razgrajujejo etanol. Dolgotrajen in pogost »trening« tako povzroči hitrejšo razgradnjo etanola. Ob enaki količini zaužitega etanola imajo redni pivci v krvi manj alkohola kot tisti, ki niso navajeni piti, vendar le do trenutka, ko alkohol še ni okvaril jetrnih celic.

Alkohol povzroči razširitev žil, zato je koža bolje prekrvljena in rdeča. Na centralni živčni sistem deluje kot pomirjevalo, vpliva na govor, vid in usklajenost gibov, na jasnost zavesti in čustvovanje. Že v zelo majhnih odmerkih zmanjša telesne sposobnosti, oslabi jasnost mišljenja in zmanjša zmožnost realne presoje dogajanja. Pod vplivom alkohola se zmanjšata obseg in pravilnost zaznav, podaljša se reakcijski čas, pojavijo se motnje pri gibanju v prostoru in poveča se število napačnih odločitev.

A hkrati pod vplivom alkohola ponavadi menimo, da ni z nami nič narobe. Imamo celo lažen občutek, da vozilo obvladujemo bolje kot sicer. Posledice so neprilagojena hitrost, slabše obvladovanje smeri vožnje ter neupoštevanje prometnih znakov in drugih udeležencev v prometu. Vsaki tretji huši nesreči tako botruje alkohol.

Številna zdravila učinek alkohola še povečajo. Zaradi številnih zapletenih medsebojnih učinkov med alkoholom in mnogimi zdravili odsvetujejo sočasno jemanje zdravil in pitje alkohola. »Varnega« odmerka alkohola ni mogoče

opredeliti.

Alkohol poveča pomirjevalni učinek pomirjeval in uspaval, zdravi proti hudim bolečinam, nekaterih zdravil za zdravljenje povišanega krvnega tlaka in mišičnih relaksantov, zdravil za zdravljenje duševnih motenj. Pri čezmernem uživanju alkohola je ta učinek lahko povečan celo do te mere, da izzove komo ali celo smrt. Ob jemanju teh zdravil ne smemo piti alkohola!

Intenzivnost vpliva alkohola na naše funkcioniranje je odvisna od njegove koncentracije v krvi. Pri koncentraciji 0,2 promila imamo težave pri opazovanju premikajočih luči in slabšo sposobnost ocenjevanja razdalje. 0,3 promila alkohola zmanjša sposobnost globinskega opazovanja. Pogosto tvegano prehitevamo in vozimo s prekratko varnostno razdaljo.

Koncentracija 0,4 promila povzroči, da se nam objekti, ki jih opazujemo, zdijo bolj oddaljeni, kot so v resnici. Zato v ovinke zapeljemo s preveliko hitrostjo. Pogosto zamuja mo s spreminjanjem smeri. Slabše zaznavamo rdeče luči na semaforju, zavorne luči in cestne označbe za ovire. Preusmerjanje pogleda z enega predmeta na drugega ter odzivanje na svetlobne spremembe sta počasnejša. Daljši reakcijski čas vpliva na pravočasnost ustavljanja. Če pri hitrosti 50 km/h pritisnemo na zavoro, je pot ustavljanja daljša za celih 14 metrov. Pojavijo se motnje ravnotežja, kar je zlasti nevarno za voznike enoslednih vozil.

Več alkohola, večja žega

V majhnih odmerkih alkohol nekoliko izboljša razpoloženje. Oseba, ki ga uživa, občuti ugodje in sprostitve, vendar pa že nekoliko večji odmerek povzroči pijanost. Nekateri ljudje se ob tem močno sprostijo, drugi postanejo depresivni, nekateri agresivni ali celo sovražni. Pod vplivom alkohola niso sposobni trezno presojati, ne zaznavajo več jasno, ne hodijo naravnost, motno vidijo in nejasno govorijo, so omotični, slabo jim je in lahko bruhajo. Prevelike količine alkohola lahko povzročijo tudi nezavest, prenehanje dihanja in s tem tudi smrt.

Alkohol ima tudi diuretične lastnosti, zato po pitju alkohola izločamo več urina. Alkohol v našem telesu zavira izločanje antidiuretičnega hormona, ki v telesu skrbi za normalno in uravnoteženo izločanje vode. Ker je v alkoholiziranem stanju v telesu manj tega hormona, izločamo več urina, postajamo vse bolj žejni in posledično dehidrirani. Dehidracija pa je za telo zelo škodljiva, saj je v takšnem stanju naš imunski sistem oslabiljen. Počutimo se slabotno in muči nas glavobol, oboje pa spada v sliko dehidracijskega mačka. Ob dehidraciji se izsušijo tudi možganske celice. Glavobolu se najlažje izognemo tako, da pred odhodom v posteljo popijemo veliko vode – približno 7 enot vode na enoto popitega alkohola.

Beda zasvojenosti

Pogosto in nekontrolirano pitje alkohola vodi v alkoholizem – stanje odvisnosti, ko posameznik nima več kontrole nad tem, koliko alkoholne pijače bo popil. Ob prvem popitem kozarcu pijače se ne more ustaviti, ampak bo s pitjem nadaljeval, dokler ne bo omagal.

Zasvojenost z alkoholom je najpogostejša oblika zasvojenosti v Sloveniji. Od droge, ki je zakonsko dovoljena in prosto dosegljiva, naj bi bilo odvisnih med 150.000 do 200.000 ljudi v naši državi. Poleg zasvojenih z alkoholom trpi še najmanj trikrat toliko družinskih članov zasvojenec, ki se vsakodnevno soočajo s težavami, ki jih ta droga vnaša v njihovo družino. Skrb vzbuja tudi dejstvo, da je od alkohola odvisnih vse več mladih.

Odvisnost od alkohola je dvojna. Telesna odvisnost se pojavi, ko je oseba tako zasvojena z alkoholom, da brez njega ne more več normalno funkcionirati. Brez zadostne količine alkohola v telesu se pojavi abstinenčna kriza, ki se kaže s tresenjem rok, živčnostjo, povečanim znojenjem, nervoznostjo, zadirčnostjo in naglo jezo. Hkrati pa zasvojenec razmišlja samo o tem, kako bi čim prej prišel do svojega odmerka alkohola, ki bi te simptome umiril.

Ko postane alkohol edino sredstvo za soočanje s stiskami in težavami v življenju, govorimo o psihološki odvisnosti. Osamljenost, žalost, strah, občutek obupa ali nemoči zasvojenec rešuje z alkoholom. V stanju opitosti pobegne od resničnosti. Obdobje treznosti obudi občutek krivde, ki mu hoče ubežati s ponovnim pitjem. Zato postajajo obdobja treznosti vedno krajša, kar počasi, a vztrajno vodi v psihično in fizično odvisnost od alkohola.

Uničevanje zdravja

Dolgotrajno prekomerno pitje alkohola okvari srčno mišico, ki izgubi moč, postaja vse bolj mlahava in končno popusti. Srčne votline se povečajo, pojavijo se pomembne motnje srčnega ritma, ki bolnika hudo ogrožajo. Kronično uživanje alkohola povzroča zamaščenost jeter, motnje v presnovi, alkoholni hepatitis in cirozo jeter z vsemi komplikacijami.

Alkohol zvišuje koncentracijo HDL in znižuje koncentracijo LDL holesterola v krvi, s tem pa znižuje pojavnost aterosklerotičnih obolenj žilja. Hkrati zavira produkcijo levkocitov in trombocitov. Pojavi se anemija, ki je posledica manjvredne prehrane in krvavenja iz prebavnega

trakta (najpogostejše iz varic požiralnika). Alkoholiki imajo pogosto kronični gastritis, razjedo na sluznici želodca, požiralnika in dvanajstnika, kar povečuje možnost nastanka rakaste razrasti, pogosto pa je prisotno tudi kronično vnetje trebušne slinavke.

Alkohol neposredno škoduje mišičju in povzroča alkoholne skeletne miopatije. Mišična moč je vse manjša in koordinacija gibov vse slabša. Kronični pivci imajo težave tudi s impotenco. Pojavita se atrofija testisov in ginekomastija (rast dojke). Pri ženskah kronični alkoholizem vodi v izgubo menstruacije, neplodnost in atrofijo jajčnikov.

V zahodnem svetu je alkohol najpogostejši teratogeni dejavnik in povzroča mentalno prizadetost otrok, zato je uživanje alkohola med nosečnostjo odsvetovano. Prekomerno uživanje alkohola vodi v prezgodnja rojstva, spontane splave in nizko porodno težo.

Fetalni alkoholni sindrom se kaže v motenem delovanju centralnega živčnega sistema (nizek IQ, manjši možgani), z upočasnjeno rastjo in obraznimi nenormalnostmi. Zaradi oslabljenega imunskega sistema so otroci bolj sprejemljivi za infekcije.

Le kozarček za zdravje

Na podlagi številnih in obsežnih raziskav je že vrsto let znano, da zmerna uporaba alkohola zmanjša tveganja za koronarno srčno bolezen. Poleg razširitve žil, ki jo neposredno povzroči etanol ter ugodnega učinka na HDL in LDL holesterol, je izredno pomemben ugoden učinek antioksidantov, ki jih najdemo v vinu.

Količino zaužitega alkohola izražamo v gramih ali enotah. Enoto predstavlja kozarec piva (2,5 dcl), 1 dcl vina ali 0,3 dcl žganja. Po mnenju Američanov je zgornja sprejemljiva meja za moške 21 enot na teden in za ženske 14 enot na teden, odkar je dokazano, da so bolj občutljive za razvoj alkoholne jetrne ciroze.

Ob upoštevanju vseh negativnih posledic pitja alkohola (okvara jeter, nevarnost možganske kapi, okvara živčevja) moramo pri pitju ohraniti treznost ter ne presegati ene enote dnevno. Le tako bomo ohranili ravnovesje med pozitivnimi učinki alkohola kot poživila in se ubranili vseh njegovih strupenih učinkov.

Ob kosilu si torej natočimo kozarec dobrega vina. Za dobro prebavo, zdrave žile ter poskočno srce. Pa srečno!

Janez Poles

ZAHVALA

ISKALI BOMO

VEDRO OKO,

DOBER ČUT,

PRIDNE ROKE,

BESEDE TVOJE

»BOM JAZ NAREDIL«,

TVOJO SKRIB ZA TOPEL DOM

IN LJUBEZEN TVOJO,

KI SI NAM JO DAJAL.

OB ŽALOSTNEM DOGODKU, KRUTI IZGUBI

LJUBEČEGA MOŽA IN ATIJA

FRANCA PODPEČANA

SE NAJLEPŠE ZAHVALJUJEM NJEGOVIM

SODELAVCEM V PUP PV IN KOMUNALNEM

VZDRŽEVANJU TER SINDIKATU ZA DENARNO

POMOČ, TOLAŽILNE BESEDE IN CVETJE.

HVALA RUDARSKI GODBI IN ČASTNI STRAŽI ZA

SPREMSTVO TER DRAGU KOLARJU ZA BESEDE

SLOVES.

HVALA VSEM, KI STE GA MNOGO PRERANO

POSPREMILI K ZADNJEMU POČITKU.

V GLOBOKI ŽALOSTI ŽENA SONJA,

SINOVA KLEMEN IN TADEJ

ZAHVALA

OB SMRTI NAŠEGA OČETA

JOŽETA ČASA

SE ZAHVALJUJEMO SODELAVCEM ZA IZREČENA

SOŽALJA IN DENARNO POMOČ, SINDIKATU ZA

DAROVANO CVETJE, RUDARSKI GODBI IN ČASTNI

STRAŽI PA ZA SPREMSTVO OČETA NA ZADNJI POTI.

VSI NJEGOVI

ZAHVALA

OB SMRTI MAME

MAGDALENE ROZMAN

SE ISKRENO ZAHVALJUJEM SODELAVKAM IN

SODELAVCEM PODJETJA HTZ VELENJE ZA VSO

PODPORO IN IZREČENA SOŽALJA.

PETER ROZMAN

Obvestilo NK Rudar

V spomladanskem delu prvenstva bomo uporabili nov, računalniški sistem plačevanja vstopnic za ogled nogometnih tekem NK Rudar, zato bodo morali vstopnico fizično prevzeti vsi obiskovalci tekem.

Otroci, ženske in člani Kluba upokojencev Premogovnika Velenje bodo to storili pri posebnem okencu blagajne NK Rudar.

STORYLINE: **ŠKODA** SIMPLY CLEVER

Poraba goriva in emisija CO₂ za motor 2.0 TDI (105 kW): 5,2 do 7,6 l/100 km, 159 g/km.

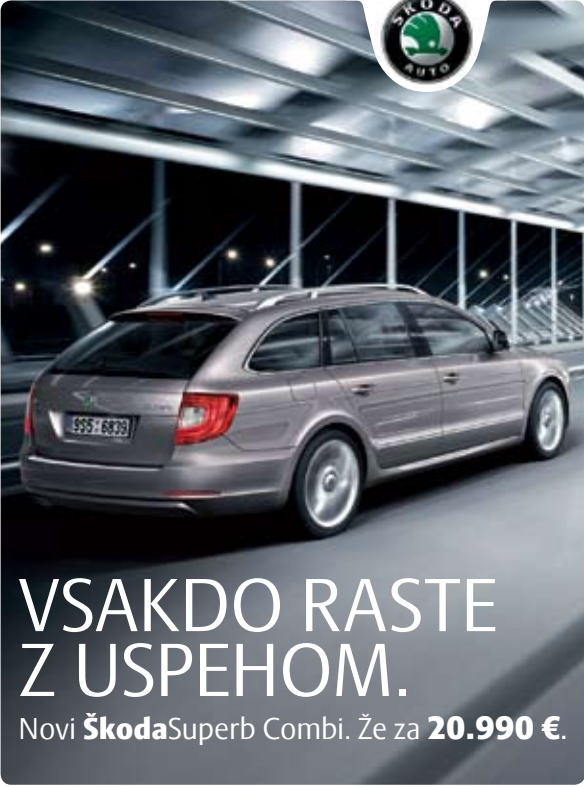
**DVOMA NI VEČ:
YETI OBSTAJA!**

Novi **Škoda** Yeti. Družinski prijatelj.

PSC Praprotnik, Šaleška 15, Velenje, tel.: 03 898 32 20

STORYLINE: **ŠKODA** SIMPLY CLEVER

Kombinirana poraba goriva in izpusti CO₂ za model Superb Combi: 5,9-10,2 l/100 km, 155-237 g/km.

**VSAKDO RASTE
Z USPEHOM.**

Novi **Škoda** Superb Combi. Že za **20.990 €**.

PSC Praprotnik, Šaleška 15, Velenje, tel.: 03 898 32 20

Nagradna križanka

Holding Slovenske elektrarne d.o.o.

					AVTOR: DUŠAN KOVAČIČ	LJUDSKA DUHOVNA KULTURA	VOZILO Z ENIM SEDEŽEM	NEČIMERN MOŠKI		OBČUTEK VELIKE ETIČNE VREDNOSTI	LITERARNA JUNAKINJA TAVČARJEVE VIŠOŠKE KRONIKE	JENIFER LOPEZ	RAČU- NALNIŠKI OPERACIJSKI SISTEM	TELESNA SLABOST, NEMOČ	KDOR GOVORI ŠTOKAVI- ŠČINO
					SUŠILNIK ZA LASE				KOMPANJON SOLMIZACIJSKI ZLOG						
					STANJE ONEMOGLEGA ČLOVEKA										
					VERSKA SEKTA							GLAVNI ŠTEVNIK OTO VERHOVNIK			
					14. GRŠKA ČRKA				PEVEC PESTNER				EDVARD KOCBEK NIZEK ŽENSKI GLAS		
					POL. PIS. STANISLAV RUSKO LO- VSKO LETALO				TRAVNAT SVET V TROPIH PREB. IRSKE						
										PODOLGOVAT ZAPRT KRAŠKI SVET	LITINA SKLOPITEV				
	TANKA GUMIJASTA PREVLEKA ZA PRST	POLNJENE TESTENINE	TROPSKO DREVO EBENOVEC	PRIPRAVLJE- NOST ZA NAJVIŠJE DOSEŽKE	STANJE BREZ VOJNE MUSLIM. GLAVAR			NINA RICCI NATAŠA VALANT		KRAJ, KJER SE IZLIVA REKA					
PREBRISAN, ZVIT ČLOVEK										VOLTAMPER GREGA KOMAC			AGATHA CHRISTIE BRENCELJ		
STEKLINA						BASTARD	PRIPRAVA ZA VŽIGANJE DEL RIM. HIŠE							KDOR VELIKO VE	KODŽI ITO
PRIPRAVA, KI ODDAJA SVETLOBO							TEZEJEV OČE V GRŠKI MITOLOGIJ, EGEJ	KARLI ARHAR	TRŠE POKRIVALO S KRAJCI NAZIV						
HRVAŠKI PESNIK UJEVIČ				GRŠKI LJUDSKI PLES						SEVERNO AMERIŠKO INDIJANSKO PLEME					
NIKOLAJ OMERSA			GORSKA TEKAČICA HIŽAR	ZGORNJA OKONČINA	ŽENSKO OSEBNO IME					RIMSKI BOG LJUBEZNI	ISLAMSKI SODNIK	DUKE ELINGTON			VOJAŠKA ZVEZA
PRIPADNIK ILIROV					RASTLINSKA BOLEZEN			SODNIK V GRŠKEM PODZEMLJU IGLASTO DREVO				TOMAŽ NOSE	NATAŠA PIRC RUSKA IGRALKA SAVINA		
KINEMA- TOGRAF					ZAKUP RUDOLF NUREJEV				SLIKAR JAMA MESTO V ITALIJI						
	MANJŠE TOVORNO VOZILO	TV ZASLON TURŠKI DRŽAVNIK (KENAN)						NASAD JAGOD							
NEPRIJETNO ČUSTVO OB SPOZNANJU NAPAKE								NEMŠKI-AMERIŠKI BIOKEMIK (CARL) KDOR IMA ČRNE LASE				UMETNIŠKA PODOBA GOLEGA TELESA			
OLEG VIDOV			NAJVEČJI JADRANSKI OTOK	OSEBNI ZAIMELK	UMBERTO CRIVELLI AMERIŠKI REŽISER PECINPAH			VEČJA OSTRA SKALA GOSTIJA							
MIRKOBA, MRAČNOST							SPREDNJI DEL TRUPA DARJA GROZNIK								
PES, KI REŠUJE LJUDI IZPOD PLAZOV															
PRIPADNIK INKOV				BOLEZEN Z NAPADI HUDEGA GLAVOBOLA											

Nagradna križanka HSE

Geslo napišite na dopisnico in jo pošljite do 23. marca na naslov: uredništvo Rudarja, Premogovnik Velenje, Partizanska 78, 3320 Velenje. HSE bo trem izžrebanim reševalcem podelil praktične nagrade.

Rešitev nagradne križanke RGP, objavljene v Rudarju 1/2010, je geslo: »RGP zunanji projekti«. Nagrajenci so Niko Pečovnik, Žalec, Jože Menih, Velenje, in Ferdinand Triglav, Velenje. O prevzemu nagrade bodo obveščeni po pošti. Čestitamo!

VABILO

Spoštovani,

vabimo vas, da nas obiščete na **sejmu DOM**, ki bo od **2. do 7. marca 2010** na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani.

Predstavili se bomo z novostmi s področja mikrobiološkega filtriranja pitne vode, ki jih ponujamo pod blagovno znamko AquaVallis.

Pričakujemo vas v **dvorani F** na razstavnem prostoru **št. 7**

V ČASU SEJMA VSEM KUPCEM PONUJAMO **5 % POPUST**
NA FILTRACIJSKE SISTEME IZ PRODAJNEGA PROGRAMA AQUAVALLIS.

PRVIM 100 KUPCEM PODARIMO TUDI KOMPLET 6-IH KOZARCEV AQUAVALLIS.

